

Усе на краще, хоча цього не видно тепер

Осінні вітри принесли негodu. Але чи на гірше? Чи не звичне це сезонне явище? Авжеж, хочеться ласкавого тепла. Але і воно, здається, приїлося б, якби не було контрастів. Тепер же мінор за вікном налаштує на той самий лад і душу.

Та й корисний буває відпочинок: для природи — після буйства різнобарв'я і плодоношення, для людини — після літнього збудження і яскравих емоційних поривів.

У цю ж площину закономірності тварного світу прекрасно вписано і розвиток людського буття: юність непомітно розквітає молодістю, на зміну зрілості приходять старість. І навіть «зебровий ландшафт» нашого життя, в якому білі смуги обов'язково змінюються чорними і навпаки, — і той відповідає принципу циклічності.

Світ, упорядкований мудрою правцею Творця, не хаотичний. Але при цьому він не монотонний, не присипний, не нудний. Адже день на день не схожий! Осені бувають теплі і холодні дощі — зливові і грибні, море — бурхливе і штильне... Як різні і обставини, що впливають на наш душевний стан. Якись підбадьорюють, втішають, інші зворушують до сліз, розчулюють, а щось драгує, озло-

блює, кидає в смуток... А проте і такі ситуації благодіють — за умови довіри Промислу Божому. Звісно, з важкими, нищівними змінами звичного укладу буває важко впоратися навіть віруючим людям. Мимоволі серце і уста вигукують: «Навіщо? Для чого?» Не завжди зрозумілий смисл того, що відбувається, часом не відкривається він погляду людини і на смертному одрі. І все ж він є, цей розумний смисл!

«Сину мій! якщо ти приступаєш служити Господу Богу, то приготуй душу твою до спокуси: управ серце твоє і будь твердий, і не бентежся під час відвідування; приліпся до нього і не відступай, щоб звеличитися тобі наостанок. Усе, що станеться з тобою, приймай охоче, і в злигоднях твого приниження будь довготерпеливий, бо золото випробовується у вогні, а люди, угодні Богу, — в горнилі приниження». Так повчає «Книга Премудрості Ісуса, сина Сірахового». А це не порожні слова. Апостольські правила радять тим, хто шукає благочестя, вивчати «премудрість багатовченого Сіраха».

Яскрава ілюстрація небезкорисності всього, що з нами трапляється гіркого і чого не хоче приймати наше ество, — життя святителя Полтавського Афанасія (Вольховського), чия пам'ять полтавці поминатимуть найближчим часом, 10 жовтня. Мудрий

настоятель кількох монастирів, ревний захисник Православ'я на західних територіях, турботливий піклувальник народу Божого, цей архіпастир зустрів кінець життя знедоленим, що стало наслідком страшного наклепу: його звинуватили в немислимих гріхах — «у перелюбі, здирстві, недотриманні табельних днів і в інших не менш тяжких злочинах». Автор життя святителя з цього приводу пише: «Був вірний розрахунок донощика звинувачувати єпископа як монаха — в перелюбі, як начальника — в здирстві, як підданого — у недотриманні табельних днів...». Свічу, поставлену на свічнику, яка сяйвом своїм вказувала оточуючим шлях до спасіння, скинули. По суті, представили «гірше за язичника». Чи міг не пережити очорнений архіпастир? Зауважимо, очорнений в очах своєї пастви, Святішого Синоду, государя імператора — отже, усієї імперії і Церкви. І про що переживав більше — про себе чи про те, щоб не спокусилися вірні, особливо недавно звернені їм з унії? Безсумнівно, про останнє, тому ніде і не знаходимо свідчень про його неправдуювальні дії; навпаки, знаємо, що відразу ж після доносу він попросив звільнення від управління єпископською кафедрою.

Закінчення на с. 13

Анонс

Стезя труженика

Автобіографія полтавського дореволюційного історика і краєведа Матвея Григор'євича Астряба

с. 9

Лада Лабзова: «Діти відчують правду, бо їхні душі чисті»

Про досвід виховання засобами театрального мистецтва у Полтаві

с. 10-12

Божа Матір з'єднує землю і небо

Чого навчає свято Покрова Пресвятої Богородиці?

с. 13

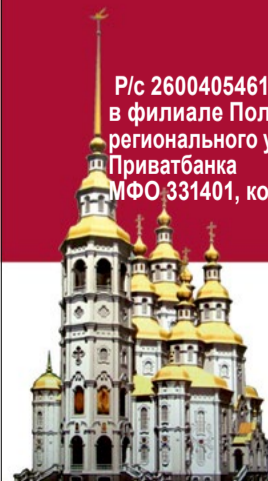
Пророк Єлисей

Які дії пророка предвосхитили євангельські події?

с. 14-15

**ПРОСИМО
ВАШИХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО
ВОСКРЕСЕНСЬКОГО
КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРУ
МІСТА ПОЛТАВИ**

Р/с 26004054616894
в філіалі Полтавського
регіонального управління
Приватбанку
МФО 331401, код 26304890

Сердечно дякуємо всім відомим і невідомим благодійникам!

Українська Православна Церква молитовно відзначила п'ятиріччя інтронізації свого Предстоятеля

✠ Цього року 17 серпня виповнилося п'ять років від дня інтронізації Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія. У день інтронізації в Успенському соборі Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври відбулася Божественна літургія. Святкове богослужіння очолив Блаженніший Митрополит Онуфрій. Його Блаженству співслужили митрополит Хустський і Виноградівський Марк, намісник обители митрополит Вишгородський і Чорнобильський Павел, керуючий справами УПЦ митрополит Бориспільський і Броварський Антоній, сонм єпископів Української Православної Церкви, зокрема Голова Синодального відділу релігійної освіти, катехізації і місіонерства митрополит Полтавський і Миргородський Филип, представники Православної Церкви в Америці — архієпископ Сан-Францискський і Західно-Американський Веніамін і протоієрей Даниїл Андрунок, а також духовенство Києво-Печерської Лаври та гості у священному сані.

Під час малого входу Предстоятель з уваги до архіпастирських трудів возвів у сан митрополита архієпископів: Джанкойського і Роздольненського Аліпія, Северодонецького і Старобільського Никодима, Львівського і Галицького Філарета, Ніжинського і Прилуцького Климента, Вінницького і Барського Варсонофія. У сан архієпископа возведені єпископи: Путивльський Антоній, Вознесенський і Первомайський Олексій, Олександрійський і Світловодський Боголеп, Волинський і Луцький Нафанаїл.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та про єдність Православної Церкви.

Після читання Святого Євангелія Предстоятель звернувся до пастви зі словом проповіді.

Після одпусту митрополит Хустський і Виноградівський Марк зачитав вітальне слово Блаженнішому Митрополиту Онуфрію від імені Священного Синоду, єпископату, духовенства і багатомільйонної пастви Української Православної Церкви. З п'ятиріччям інтронізації Предстоятеля привітали і гості з Америки. Архієпископ Сан-Францискський і Західно-Американський Веніамін виголосив слово від імені Архієпископа Вашингтонського, Митрополита всієї Америки і Канади Тихона та подарував Блаженнішому Митрополиту Онуфрію ікону преподобного Германа Алякського з частинкою мощей цього святого.

Його Блаженство подякував архіпастирям за слова вітання, а всім вірним — за підтримку та молитви, зокрема за терпіння і любов до Бога і ближнього в умовах дискримінації і наклепів на Церкву. «Сильною людиною є той, хто може перетерпіти несправедливе, неправедне, незаслужене. Якщо він терпить заради Бога — він сильна людина, — наголосив Блаженніший Владика. — І я радію і дякую Богу за те, що наша Церква складається з таких сильних людей».

По завершенні богослужіння Предстоятеля вітали представниці жіночих чернечих обителей, сестри милосердя та усі присутні віряни.

Свято у променях Божественного світла

✠ У день свята Преображення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа, 19 серпня, віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін очолив Божественну літургію в храмі на честь Святої Трійці у селищі Нові Санжари. Його Преосвященству співслужили настоятель храму протоієрей Олексій Палінчак і викладач Полтавської семінарії протодиякон Яков Прутян.

За літургією була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та єдність Православної Церкви.

У цей святковий день на службу Божу прийшло чимало парафіян, щоб піднести свої молитви до Господа, приступити до Причастя Святих Христових Таїн.

Після відпусту Архіпастир привітав вірян зі святом. Свою проповідь Владика почав зі спогаду: «З дитинства пам'ятаю грецький шрифт на форзаці книги Овідія, що стояла у книжковій

шафі: "Метаморфози. Овідій". Коли відкривав книгу, бачив перевернуту, несучасну побудову речень, а відтак і сенс... Значно пізніше в статтях і проповідях любив таке просте і водночас загадкове слово "трансформація". Його можна було молодому студенту та викладачу "пхати" куди завгодно, підвищуючи для оточуючих зовнішній рівень своєї філософсько-богословської загадковості... Обидва ці слова — і "метаморфози", і "трансформація" — означають одне й те ж доступне і знайоме православному християнину: перетворення, преображення.

Найпростіше зрозуміти «преображення» крізь «трансформацію» — є певна форма (формація) і є її перехід (транс-), коли зі звичайної вона змінюється на нову. Ті, у кого є діти, пам'ятають їхнє лепетання в магазині іграшок перед новою модифікацією улюблених трансформерів: ось літак, а ось вже з тих же деталей антропоморфний робот, ось вантажна фура — і знову робот... Ми знайомі з зовнішнім перетворенням-трансформацією і на особистому прикладі. Скажімо, за останні три роки я трансформувався — скинув пару десятків кілограмів,

змінивши займаний в просторі обсяг. І не важливо, що за цим стоїть — хвороба, дієта чи спорт: я трансформувався. Ми зовнішньо перетворюємося і коли ростемо, і коли старіємо.

Але протягом життя змінюється і наше внутрішнє "я". Однак як побачити ці зміни, як відкоригувати "вагу і форму" своєї душі? Господь вирішив підвести нас до цього самопізнання в день Своєї Метаморфози — Преображення — і обрав для цього світло. Ми не усвідомлюємо, наскільки світ навколо нас дивний, місткий, чарівний! І всі його властивості відкривають таємницю зростання або згасання душі.

Евклід встановив, що світло рухається тільки по прямій, завдяки цій його властивості ми бачимо предмети в справжньому вигляді. Тож тільки завдяки Божественному Світлу ми можемо зрозуміти сутність речей. Без нього ми приречені називати грошолобство — ошадливістю, блуд — любов'ю, гордість — почуттям власної гідності...

Галілей наблизив предмети телескопом і побачив нарешті кратери на Місяці, який до цього сприймався гладкою головою сиру. Він просто побачив краї кратерів і за тінню, що падала

від них, встановив приблизну висоту "сирних гір". І ми можемо зрозуміти "розмір" своєї душі тільки у променях Божественного Світла — зростає наша душа чи зморщилася, як висохле яблуко, що свідчить про хворобливий стан внутрішнього світу людини.

Ньютон на ярмарку купував скляні призми, які так радували дитвору своїм небаченим ефектом простий прозорий колір перетворювати в райдужну багатобарвність, і вивчав природу спектра. У ході експериментів він дізнався, що безбарвне світло може розкладатися і проектувати красу... І ми тільки завдяки Божественному Світлу можемо побачити свою красу, свою невимірну цінність, здивуватися і захопитися задумом Бога про нас...

До яких би світлових властивостей ми не зверталися — все свідчить про одне: тільки запросивши в своє життя Бога, ми можемо пізнати вагу своєї душі».

Наприкінці богослужіння Архіпастир звершив освячення винограду нового врожаю та інших плодів.

Напередодні ввечері Преосвященний єпископ Веніамін очолив всенічне бдіння у Свято-Миколаївському соборі міста Горішні Плавні.

Єпархіальна хроніка

24 серпня, у 28-му річницю Незалежності України, секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волошук з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа взяв участь в урочистих заходах. Секретар єпархії супроводжував ключар Свято-Маркаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганіч.

Сотні полтавців поклали квіти до пам'ятника Тарасові Шевченку, а після цього урочистою ходою пройшли до пам'ятного знака «Загиблим українським козакам» та пам'ятника Івану Мазепі.

Цього дня у монастирях та в усіх храмах Полтавської єпархії Української Православної Церкви під час Божественної літургії були проголошені

сугубі молитви та звершені молебні за Україну, за мир у державі та за добробут українського народу.

29 серпня, День пам'яті захисників України, які загинули за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, студенти Полтавської Місіонерської Духовної семінарії разом з викладачем протоієреєм Миколою Попльонтаним на запрошення міської влади Горішніх Плавнів та з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа поклали квіти до пам'ятника землякам — учасникам бойових дій на Сході країни. Хвилинаю мовчання присутні згадали тих, хто загинув, захищаючи кордони рідної землі.

Цього ж дня поминальні заходи біля пам'ятного знака

загиблим захисникам України відбулися у селищі Чутово. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, участь у вшануванні загиблих узяв благочинний Чутівського округу протоієрей Олег Коваленко.

1 вересня в Полтавському Хрестовоздвиженському монастирі, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, було звершено молебні перед початком навчального року. Після ранньої літургії молебень для всіх прихожан відправили ігумен Тихон Васильєв з дяконом Владиславом Полонським. По закінченні пізньої літургії молебень для учнів недільної школи та недільного дитячого садка монастиря

відслужили священник Євген Петренко і диякон Владислав Полонський. Дітей благословили на новий навчальний рік і окропили святою водою. Після цього дітлашню чекала святкова трапеза в недільній школі.

1 вересня в Свято-Троїцькому храмі селища Диканька настоятель протоієрей Євгеній Полтавець після Божественної літургії, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, звершив молебень на навчання учнів у новому навчальному році з приєднанням молитов про збереження Божого творіння.

Батюшка акцентував увагу дітей на Євангельській притчі про двох боржників, яка читалася за богослужінням, оскільки при навчанні дуже

важливо не тримати образ на своїх ближніх і вміти прощати, тоді сам Господь буде помічником нам у наших справах. Кожній людині також важливо усвідомити відповідальність за збереження Божого творіння, адже від нас залежить стан навколишньої природи.

Наприкінці молебня священник окропив дітей святою водою і подарував на знак благословення кожній дитині іконку.

1 вересня розпочав свою роботу Духовно-просвітницький центр Свято-Миколаївського собору Архієрейського подвір'я у Горішніх Плавнях. У Покровському храмі по завершенні Божественної літургії, за якою вихованці та викладачі Духовно-просвітницького центру причастилися Святих Христових Таїн, відбувся молебень з благословенням учнів

Неділя 9-та після П'ятидесятниці

✠ У неділю 9-ту після П'ятидесятниці, передсвято Преображення Господнього, 18 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію у Свято-Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави. Його Високопреосвященству співслужили клірики кафедрального собору.

Після читання Святого Євангелія ієрей Олексій Смирнов звернувся до присутніх вірян зі словом проповіді.

Під час літургії були піднесені сугубі молитви про мир в Україні та єдність Православної Церкви.

Після відпусту Архіпастир побажав, щоб Господь подав вірним усе необхідне для земного і небесного життя, та благословив усіх.

Преображення Господнє

✠ У день Преображення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа, 19 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію у Мгарському Спасо-Преображенському монастирі. Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич, духовенство обителі.

Після читання Святого Євангелія протоієрей Борис Кондрат звернувся до численних вірян зі словом проповіді. Він розповів про Преображення Господнє на горі Фавор та пояснив, яке значення ця євангельська подія має для духовного життя християн.

За Божественною літургією була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та про єдність Православної Церкви.

Наприкінці богослужіння Високопреосвященніший Владика звершив освячення винограду нового врожаю та інших плодів.

✠ Напередодні свята Незалежності України, у день Державного Прапора України, 23 серпня, у місті Горішні Плавні відбулося відкриття меморіальної споруди учасникам бойових дій — бронзової скульптури Архангела Михаїла на постаменті з червоного граніту, на якому золотими літерами викарбувано напис «Землякам — учасникам бойових дій». Мітинг розпочав міський голова Дмитро Биков.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, освятив пам'ятник віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Веніамін, вікарій Полтавської єпархії. Владика звернувся до присутніх зі словом настанови: «Сербський патріарх Павел, вже будучи старою людиною, маючи неабиякий життєвий і духовний досвід, сказав: «Я зрозумів, що нам не вдасться перетворити цю землю на рай, і єдине, до чого ми повинні всіма силами прагнути, — це не дати їй перетворитися на пекло». Освячуючи монумент святого архангела Михаїла, який вкладає меч у піхви, ми згадуємо всіх, хто не дав нашій землі стати пеклом. Але як особа духовна я зобов'язаний просити вас, поставлених Богом на різні щаблі служіння суспільству, безперервно

Освячено меморіал учасникам бойових дій

нагадувати молодіому поколінню про мир як найвищу цінність земного світу. Це і моє особисте переконання — як людини, яка відвідала зону АТО. І нехай Господь пошле вам такої мудрості і духовності, щоб жодне молоде серце не залишилося холодним до ваших слів», — сказав Архіпастир.

Військовий комісар Горішньоплавнівського об'єднаного міського військового комісаріату підполковник Едуард Марченко, звертаючись до присутніх, підкреслив, що мужність творить переможців, а єдність творить непереможених.

Хвилиною мовчання вшанували присутні пам'ять про тих, хто навіки залишився в бойовому строю.

Зі словами вдячності до побратимів і усіх присутніх звернувся директор з капітального будівництва ПрАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат», заступник голови Полтавської обласної організації «Ветеранів повітряно-десантних військ» Микола Кіяшко, заступник голови міської спілки ветеранів Афганістану, депутат міської ради Віктор Дьяченко.

Музичні вітання учасникам відкриття адресував Володимир Бреус.

До підніжжя пам'ятника учасникам бойових дій лягли квіти.

Єпархіальна хроніка

та вчителів перед новим навчальним роком. Богослужіння очолив директор Духовно-просвітницького центру, викладач семінарії протоієрей Георгій Коваленко.

Молебні перед початком нового навчального року були звершені також у Свято-Миколаївському соборі та храмі блаженної Ксенії Петербурзької.

1 вересня студенти 1-го курсу богословсько-місіонерського факультету, Іконописної школи та регентського відділення Полтавської Місіонерської Духовної семінарії на чолі з класними керівниками — протоієреєм Віталієм Васильчуком, Сергієм Івановичем Горбанем та Олександром Олександрівною Заводун — здійснили екскурсію по місту Горішні Плавні з відвідуван-

ням місцевих пам'яток. Перш за все екскурсанти відвідали Свято-Миколаївське Архієрейське подвір'я: Свято-Миколаївський собор, храм Покрова Божої Матері, дзвіницю, класи недільної школи, бібліотеку, баптистерій. Отець Віталій ознайомив студентів з історією міста і Свято-Миколаївського собору. Про напрями роботи Духовно-просвітницького центру розповів директор протоієрей Георгій Коваленко.

2 вересня волонтери православного центру «Благо» допомогли маленьким пацієнтам протитуберкульозного диспансеру і 9-го відділення Полтавської обласної клінічної психіатричної лікарні імені О. Ф. Мальцева відзначити День знань. Адже тут теж чекають свята! Свята в дрібничках, свята в обіймах, свята в

елементарній увазі, свята в любові! Ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Микола Довганич, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, відслужив в обох медичних закладах молебень перед початком навчального року. До того ж у протитуберкульозному диспансері відбулася розмова про силу віри і молитви, а потім волонтери з малюками декорували олівці, а старші дітки тренували свою увагу в грі «Шпигун». На завершення зустрічей дітям у лікарнях вручили подарунки — канцелярське приладдя, м'які іграшки — і пригостили солодощами.

2 вересня з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа та

на запрошення керівництва Старосанжарської загальноосвітньої школи настоятель Свято-Успенського храму села Старі Санжари протоієрей Василій Антонь узяв участь у святі Першого дзвоника. Священик звернувся до дітей зі словом настанови та благословив усіх на новий навчальний рік.

9 вересня у Полтаві відзначили 250-ту річницю від дня народження видатного українського письменника, поета, драматурга, засновника нової української літератури та громадського діяча Івана Петровича Котляревського. Полтавці поклали квіти на могилу письменника.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, участь у заході

взяли благочинний Полтавського районного округу протоієрей Олександр Антонюк та ключар храму на честь великомученика і цілителя Пантелеймона ієрей Сергій Дубовий.

9 вересня, з благословення Ректора Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, відбулася зустріч духовника семінарії протоієрея Георгія Граба зі студентами Духовної школи. Під час спілкування отець Георгій зокрема розповів про те, як правильно підготувати себе до Святої Євхаристії, як боротися із спокусами, особливо тими, які постають перед молодими людьми.

На завершення зустрічі студенти отримали відповіді на хвилюючі питання.

Неділя 10-та після П'ятидесятниці

✠ У неділю 10-ту після П'ятидесятниці, 25 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію в Свято-Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави. Його Високопреосвященству співслужили клірики кафедрального собору.

Під час літургії були піднесені сугубі молитви про мир в Україні та єдність Православної Церкви.

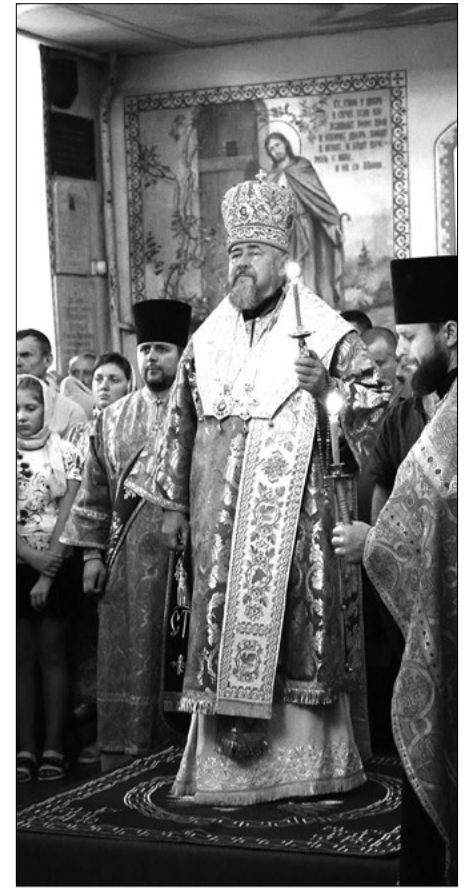
Після відпусту Архієпископ звернувся до присутніх вірян зі словом проповіді. Високопреосвященніший Владика пояснив зміст євангельського оповідання про зцілення Господом біснுவатого юнака та розповів про цінність віри.

По завершенні богослужіння Високопреосвященніший Владика привітав вірян з недільним днем та благословив усіх.

Всенічне бдіння напередодні свята Успіння Богородиці

✠ Напередодні дванадцятого свята Успіння Пресвятої Богородиці, 27 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив всенічне бдіння з виносом Плащаниці Богородиці в Свято-Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави. Його Високопреосвященству співслужили клірики собору.

Перед всенічним бдінням священнослужителі звершили малу вечірню з акафістом Богоматері перед іконою свята. Під час утрени для поклоніння вірним була винесена Плащаниця Богородиці.

Засідання вченої ради Полтавської семінарії

✠ У Полтавській Місіонерській Духовній семінарії 24 серпня відбулося засідання вченої ради. З благословення Ректора семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, засідання очолив віце-ректор Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін. Засідання розпочалося з молитви. Його Преосвященство привітав членів ради з початком навчального року, озвучив

повідомлення щодо навчального процесу та розподілу посадових обов'язків. Після цього Владика запропонував на розгляд членів ради імена кандидатів на отримання стипендії Предстоятеля Української Православної Церкви та стипендії імені святителя Димитрія Ростовського. Крім того, члени ради мали міркування щодо проведення семінарської богословської конференції, присвяченої пам'яті священносповідника Афанасія (Сахарова), тематикою якої буде літургічна творчість і сповідництво у ХХ столітті; щодо участі викладачів та студентів у всеукраїнських і міжнародних конференціях та з'їздах; щодо проведення музичних лекторіїв, концерту духовних

піснеспівів спільно з відділом культури і туризму Горішньоплавнівської міської ради у міському парку культури та відпочинку. Розглянули питання участі Іконописної школи у всеукраїнських виставках ікон.

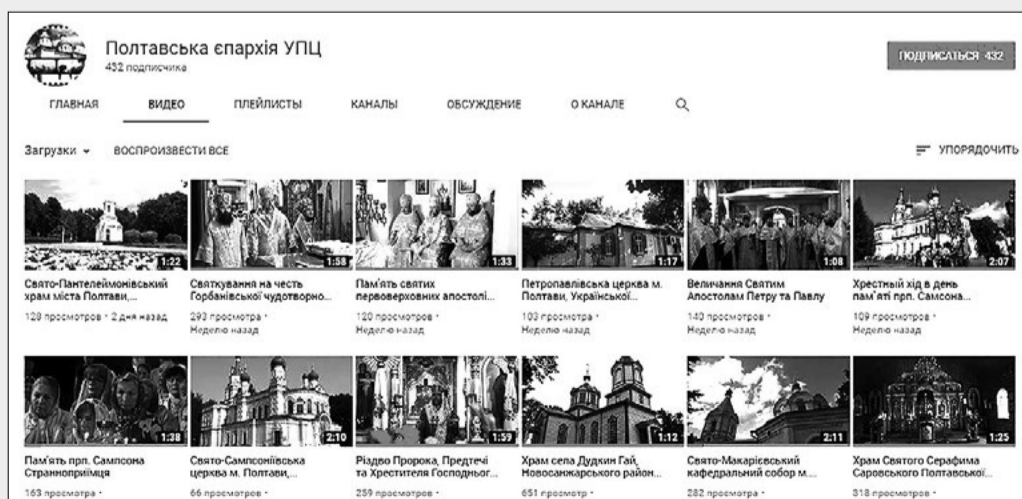
Далі декан богословсько-місіонерського факультету та завідувачі Іконописною школою і регентським відділенням поінформували присутніх про стан готовності структурних підрозділів до початку нового навчального року та запропонували ряд проектів розвитку їхньої діяльності. У ході засідання було розглянуто й інші питання порядку денного та прийнято відповідні рішення.

Зверніть увагу

Шановні читачі! Запрошуємо вас відвідати сторінки Полтавської єпархії у соцмережах

<https://www.facebook.com/pravpoltava/>

<https://www.youtube.com/channel/UCm1CfTBOvNDmEEECPeQpsOw/>

https://www.instagram.com/poltava_diocese/

Читайте і переглядайте відеосюжети, шукайте корисну для себе інформацію, радьте рідним і знайомим, підписуйтеся та робіть репости.

Святкове богослужіння в Миргороді в день Успіння Богородиці

✠ У день свята Успіння Пресвятої Богородиці, 28 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію у Свято-Успенському соборі міста Миргорода. Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Миргородського округу протоієрей

Іоанн Сазанський, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич. Після читання Святого Євангелія протоієрей Миколай Довганич звернувся до численної пастви зі словом проповіді. Він розповів вірним про святе життя та Успіння Пресвятої Богородиці. За літургією була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та про

єдність Православної Церкви. Після літургії духовенство та парафіяни на чолі з Високопреосвященнішим Владикою пройшли хресним ходом навколо храму і піднесли свої молитовні прохання за молебнем. На завершення віряни були окроплені святою водою. Усім присутнім на урочистостях запропонували святкову трапезу.

Престольне свято Спаського храму міста Полтави

✠ У день перенесення з Едеси до Константинополя Нерукотворного Образа Господа Ісуса Христа, 29 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію в Спаському храмі міста Полтави. Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Полтавського міського округу і настоятель Спаського храму протоієрей Іоанн Корнієнко, благочинний Полтавського районного

округу протоієрей Олександр Антонок, настоятель Свято-Сампсонівського храму на Полі Полтавської битви протоієрей Костянтин Оніпко, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич, духовенство Спаського храму.

За літургією була вознесена сугуба молитва про мир в Україні та про єдність Православної Церкви.

Після запричасного вірша протоієрей Миколай Довганич звернувся до численної пастви зі словом проповіді.

По закінченні літургії духовенство і парафіяни на чолі з Високопреосвященнішим Владикою пройшли хресним ходом навколо храму. Усім присутнім на урочистостях була запропонована святкова трапеза.

У Полтавській семінарії відбулися вступні іспити

✠ У святковий день Незалежності України, 24 серпня, з благословення керуючого Полтавською єпархією Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у Полтавській Місіонерській Духовній семінарії традиційно розпочалися вступні іспити. Перед тим у Трьохсвятительському храмі й у Свято-Миколаївському соборі було звершено молебні за Україну, за мир у державі.

Першими екзамен складала майбутні іконописці. Вони мали показати свої вміння на іспиті з основ іконопису та художнього малюнка: протягом чотирьох годин абітурієнти виконували в кольорі художні копії фрагментів канонічних ікон і древніх фресок.

Наступного дня після Божественної літургії, яку у Трьохсвятительському храмі семінарії очолив віцеканонік Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін, було звершено молебень перед початком всякого доброго діла. Екзамени 25 серпня відбулися для вступників стаціонарної форми навчання на

богословсько-місіонерський факультет, регентське відділення та в Іконописну школу імені преподобного Порфирія Кавсокалівита. З благословення Ректора семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, екзаменаційну комісію очолив віцеканонік Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін.

За підсумком вступної кампанії на стаціонарну форму навчання в семінарію зараховано 14 осіб.

По закінченні вступних іспитів відбулося засідання педагогічної ради, на якій затвердили постанови вченої ради від 24 серпня, а також прийняли низку важливих рішень для подальшої успішної роботи навчального закладу.

На завершення засідання всіх абітурієнтів запросили до актових залів, де Владика Веніамін оголосив список осіб, зарахованих до числа студентів Полтавської Місіонерської Духовної семінарії, та привітав їх. Проректор з виховної роботи протоієрей Ростислав Денисюк провів з ними бесіду.

Вступні іспити на богословсько-місіонерський факультет та регентське відділення для студентів заочної форми навчання пройшли 26 серпня. Як і попереднього разу, очолив екзаменаційну комісію і оголосив результати екзаменів віцеканонік Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін. На заочну форму навчання в семінарію зараховано 27 абітурієнтів.

Після бесіди студенти 1-го курсу богословсько-місіонерського факультету та відділення регентів-псаломщиків отримали навчальні програми і конспекти, того ж дня для них розпочалася настановча сесія.

Свято всеславного Успіння Пресвятої Богородиці у Старих Санжарах

✠ У день свята Успіння Пресвятої Богородиці, 28 серпня, у храмі села Старі Санжари Полтавської єпархії, на малій батьківщині святителя Харківського Мелетія, відбулося урочисте архієрейське богослужіння з нагоди престольного дня. Божественну літургію звершив віцеканонік Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін. Його Преосвященству співслужили настоятель храму протоієрей

Василій Антонь і викладач семінарії протодиякон Яков Прутян. Після читання Євангелія Владика звернувся до вірян зі словом проповіді.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та єдність Православної Церкви.

Після літургії відбувся хресний хід навколо храму. По його завершенні Преосвященний єпископ Веніамін звернувся до пастви зі словом настанови з нагоди свята та закликав на усіх Боже благословення. У свою чергу отець настоятель подякував Владичі за візит та молитовну підтримку, а усім присутнім — за розділену радість свята.

Напередодні ввечері єпископ Веніамін очолив всенічне бдіння у Свято-Миколаївському соборі міста Горішні Плавні.

Збори духовенства Полтави

✠ У Полтавському єпархіальному управлінні 30 серпня під головуванням Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа відбулися збори духовенства міста Полтави. Учасники обговорювали актуальні питання церковного життя. Розпочалися і закінчилися збори спільною молитвою.

Божественна літургія в Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави

✠ У неділю 11-ту після П'ятидесятниці, 1 вересня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію в Свято-Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави. Його Високопреосвященству співслужили клірики кафедрального собору. Під час літургії була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та про єдність Православної Церкви. Після богослужіння Архіпастир звернувся до вірян зі словом настанови та благословив усіх.

У Полтавській семінарії розпочався новий навчальний рік

✠ У неділю 11-ту після П'ятидесятниці, День знань, 1 вересня, у Полтавській Місіонерській Духовній семінарії відбулися урочистості, присвячені початку нового навчального року. Після Божественної літургії у Трьохсвятительському храмі було звершено молебень перед початком навчального року, який очолив віце-ректор Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін у співслужінні викладачів у священному сані. За богослужінням були піднесені молитви про допомогу в навчанні до Господа Бога і небесних покровителів Духовної школи — святителів Василя Великого, Григорія Богослова та Іоанна Златоуста, рівноапостольного Миколая Японського, преподобного Нестора Літописця, преподобних Порфирія Кавсокалівита і Романа Солодкошівця.

Після молебня Владика з архіпастирським словом звернувся до семінаристів і благословив кожного.

В актовій залі потому відбулося спільне засідання викладачів, обслуговуючого персоналу і студентів, на якому обговорювали поточні питання навчально-виховного процесу. Відкрив засідання віце-ректор єпископ Новосанжарський Веніамін. Владика привітав усіх з початком навчального року, вказав на особливості навчання у місіонерській Духовній школі.

Затим, згідно з регламентом, слово надали проректору з виховної роботи протоіерею Ростиславу Денисюку, проректору з науково-дослідної роботи протоіерею Сергію Яблуновському, завідувачу Іконописною школою Сергію Івановичу Горбаню та завідувачу регентським відділенням монахині Софії (Калічиній).

Після урочистостей студенти зустрілися у своїх аудиторіях з класними керівниками.

Загальні Сповідь і Причастя у Полтавській семінарії

✠ У день Усікновення чесної глави святого славного Пророка, Предтечі і Хрестителя Господнього Іоанна, 11 вересня, у Полтавській Місіонерській Духовній семінарії відбулися спільні для вихованців Духовної школи Сповідь і Причастя Святих Христових Таїн. Богослужіння у храмі Трьох святителів очолив віце-ректор Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін у співслужінні благочинного Горішньоплавнівського округу, духівника протоіерея Георгія Граба та викладачів у священному сані.

За традицією, тексти Священного Писання були прочитані церковнослов'янською і українською мовами.

На сугубій ектенії молилися поіменно за студентів, які навчаються або навчалися у семінарії. На заупокійній молитовно згадали викладачів та студентів, які відійшли до Господа.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та єдність Православної Церкви.

Після запричасного вірша Преосвященний єпископ Веніамін звернувся до присутніх у храмі зі словом проповіді.

На завершення богослужіння причасники Святих Таїн Христових піднесли подячні молитви Господу та отримали настанови отця-духівника.

Архіпастирський візит до Велико-Будищанського Свято-Троїцького жіночого монастиря

✠ У день пам'яті преподобного Іова Почаївського, 10 вересня, у Велико-Будищанському Свято-Троїцькому жіночому монастирі, що в селі Писарівщина Диканського району, відбулося святкування престольного дня домового храму.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, Божественну літургію очолив віце-ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Преосвященний єпископ Новосанжарський Веніамін. Його Преосвященству співслужили клірики обителі, духовенство Полтавської єпархії та викладач семінарії протодиякон Яков Прутян.

Після читання Святого Євангелія Владика звернувся до пастви зі словом проповіді.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва про мир в Україні та єдність Православної Церкви.

Вшанувати пам'ять преподобного Іова до обителі приїхало багато прочан, які приступили до причастя Святих Христових Таїн.

Після літургії відбувся хресний хід навколо храму. По його завершенні Преосвященний Владика звернувся з архіпастирським словом до духовенства, сестер монастиря та усіх богомольців і благословив кожного.

День пам'яті святого уродженця Полтавської землі святителя Іоасафа Белгородського

✠ З благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія і на запрошення Високопреосвященнішого митрополита Белгородського і Старооскольського Іоанна Високопреосвященнішого митрополит Полтавський і Миргородський Филип 16–17 вересня взяв участь в урочистостях, присвячених дню пам'яті святого уродженця полтавського краю, настоятеля і першого архимандрита Спасо-Преображенського Мгарського монастиря — святителя Іоасафа, єпископа Белгородського, чудо творця. На місці знайдення нетлінних мощей святителя на Свято-Троїцькій площі міста Белгорода 16 вересня було звершено урочисте всенічне бдіння, яке очолили Високопреосвященніший митрополит Белгородський і Старооскольський Іоанн, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип, Високопреосвященніший митрополит Ізюмський і Куп'янський Єлисей, Преосвященний єпископ Губкінський і Грайворонський Софроній, Преосвященний єпископ Валуйський і Олексіївський Сава.

Наступного дня на Свято-Троїцькій площі Високопреосвященніший митрополит Белгородський і Старооскольський Іоанн очолив служіння урочистої Божественної літургії. Його Високопреосвященству співслужили Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип, Високопреосвященніший митрополит Ізюмський і Куп'янський Єлисей, Преосвященний єпископ Губкінський і Грайворонський Софроній, Преосвященний єпископ Валуйський і Олексіївський Сава, а також сонм духовенства Белгородської митрополії.

Після богослужіння Архіпастирі та духовенство звершили славлення святителя Іоасафа біля його нетлінних мощей.

Митрополит Филип очолив всенічне бдіння

✠ Напередодні дванадцятого свята Різдва Пресвятої Богородиці, 20 вересня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив служіння всенічної. Його Високопреосвященству співслужили клірики кафедрального собору. По завершенні поліелея Владика помазав усіх присутніх святим маслом.

Різдво Пресвятої Богородиці

✠ У день свята Різдва Пресвятої Богородиці, 21 вересня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив Божественну літургію в храмі, освяченому на честь Різдва Пресвятої Богородиці у Полтаві. Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук, ключар Свято-Макарієвського кафедрального собору протоієрей Миколай Довгань, настоятель храму протоієрей Михайл Бабиц,

духовенство парафії. За богослужінням була вознесена сугуба молитва про мир в Україні і про єдність Православної Церкви.

Після Господньої молитви традиційну проповідь виголосив протоієрей В'ячеслав Кондратенко.

Завершилося святкове богослужіння чином прославлення перед іконою Різдва Пресвятої Богородиці: хор проспівав тропар і кондак свята, а священнослужителі — величання Божій Матері.

З редакційної пошти

Отакий він, наш батюшка

Милість Божа для нас — наш священик. Встає з ранішньою россою, коли ще на небі світять зорі. І лише його одинокі віконечко світить на вулиці далеко за північ. Там лине молитва до Бога за живих і спочилих: «Боже, помилуй нас, грішних». А скільки разів будили його наші нічні дзвінки: «Батьюшка, допоможіть!» І жоден не почув відмови... А між тим кожен його день сповнений турбот. Про Божий храм, про Божу службу, про сім'ю, про духовних чад. Та все вдається, бо поруч мудра матушка Ольга і тепло рідних татуса і матусі.

Отакий він, наш отець Миколай Мовчан із степнянського храму Покрова Пресвятої Богородиці. 21 вересня протоієрей Миколай відзначив черговий, 21-й, день хіротонії, а 22 вересня виповнилося йому 50 років.

Отче, ми, Ваші чада, розділяємо з Вами радість. Бажаємо міцного здоров'я, мудрості, Божої милості і благословення, щоб кожен Ваш день проходив у радості. Нехай Ваше серце б'ється довго, випромінюючи добро і любов. Міцної Вам віри, духовних сил, хай Ваше слово завжди дарує нам віру і надію. Взаєморозуміння та теплоти у Вашому домі і любові близьких людей!

Прихожани Покровського храму села Степне Полтавського району

П'ятдесят років — у невтомній праці

Настоятель церкви Різдва Іоанна Предтечі села Дудкин Гай Новосанжарського району протоієрей Ярослав Михайлик 4 жовтня святкуватиме свій 50-річний ювілей.

Дорогий наш батюшка, отець Ярослав!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди Вашого дня народження. Ці п'ятдесят років Ви прожили в невтомній праці, з повною самовіддачею, великими здобутками. Дай Боже Вам міцного здоров'я, мудрості, сил і терпіння, Божої допомоги і благословення у всіх Ваших справах і задумах. Ми Вас дуже любимо, цінуємо і дякуємо Богу, що за Його Промислом більше 26 років тому Ви з'явилися на нашому приході, в нашому житті, в долях усіх тих людей, піклування про спасіння яких несете в своєму серці. Ми дякуємо Вам за мудрі поради, адже кожне слово торкається самої глибини душі; дякуємо

за чуйність, щирість та добре серце, за Ваші молитви, а головне — за Вашу любов, якою Ви щедро наділяєте кожного, за турботу про наш храм, за тепло, затишок і благодать, що панують у його стінах.

Нехай мир Христовий ніколи не полишає Вас. Нехай благодать Господня завжди перебуває з Вами на мної та благії літа! Хай береже Вас Господь!

З повагою, прихожани церкви Різдва Іоанна Предтечі села Дудкин Гай Новосанжарського району

Всеблагих успіхів у праці в Христовому винограднику!

Вже чотири десятки років минуло відтоді, як наш духовний пастир Василій Витушко став Христовим священиком, прийнявши до свого серця слова Спасителя: «Ідіть, проповідуйте, кажучи, що Царство Небесне близько...»

Він розпочав шлях священницького служіння Господу у дуже важкий для Церкви час. Відкинувши страх, повністю поклавшись на Промисел Божий, отець Василій з ревністю виконував свій обов'язок пастиря. І тепер батюшка наполегливо трудиться на славу Богу і на благо Української Православної Церкви, незважаючи на нові випробування, що постають на його шляху. Не можна сказати краще, ніж сказав святий апостол Павел своєму учневі Тимофію: «Будь взірцем для вірних у слові, в житті, в любові, в дусі, у вірі, в чистоті».

Дякуємо нашому священику за молитви і настанови, за велику самовіддачу заради спасіння кожного з нас.

Отче, бажаємо Вам Божої опіки, кріпості духу, мудрості небесної, тілесного здоров'я! Нехай Господь дарує Вам духовні сили для подальшого служіння перед Його Престолом! Нехай Пресвята Богородиця завжди оберігає Вас від усіх негараздів і дарує благодать та довголіття, душевний спокій і всеблагих успіхів у праці в Христовому винограднику. Многих і благословенних Вам літ! Акіос!

Ваша паства

Матвей Григорьевич
Астряб

Окончание. Начало в № 7-8

Лубенский Мгарский Свято-Преображенский монастырь

400-летие
Мгарской
обители

У цьому номері «Відомостей Полтавської єпархії» ми завершуємо друкувати уривки з наукової публікації «Лубенский Мгарский Свято-Преображенский монастырь», підготовленої відомим полтавським краєзнавцем початку ХХ століття Матвієм Григоровичем Астрябом. Робота ця є примітною не лише за своїм змістом: дослідник подає історичний нарис обители, унікальні архівні документи про її заснування та становлення протягом XVII–XVIII століть. Звертає на себе увагу і сама дата розвідки. Вірогідно, автор готував її до 300-річного ювілею Мгарського монастиря. Бо у переліку друківаних робіт Матвія Астряба є посилання на працю «Мгарский монастырь (к окончанию 300-летнего существования)», в «Полтавских епархиальных ведомостях» за 1918 рік. Отже, 1918-й... Переломний, трагічний, голодний, невизначений. Багато епітетів негативного забарвлення спадає на думку від згадки про час, коли побачив світ сумлінний труд полтавського краєзнавця. Напевно, і сам Матвій Григорович відчував холод і небезпеку новітніх подувів. Але він пробився, він досяг мети, якій присвятив роки нелегкої праці. Щодо збереження історії про святиню Православ'я жодної невизначеності для М. Астряба не існувало. Полтава побачила його твір. Віддаючи глибоку шану досліднику-патріоту, який розшукав і систематизував безцінні свідчення віддалених часів, доніс тепер уже 400-річну біографію монастиря до сердець наших сучасників, хочемо завершити серію публікацій його праці про Лубенський Мгарський монастир цікавим документом — власним життєписом М. Г. Астряба. Матеріал було надруковано в журналі «Україна» після смерті краєзнавця в 1925 році. Вступний некролог до події склав М. Грушевський.

В тихой Мгарской обители обрели себе посмертный покой многие выдающиеся церковные печальники и угодники Божии. В этой обители в сидячем положении покоятся мощи святителя Афанасия Пателария, Константинопольского патриарха, много перестрадавшего на родине за свою православную паству от турок, папистов и лютеранствующих. Для облегчения своих бедствующих пасомых от вражеских грабительств святитель Афанасий за материальной поддержкою отправился к Московскому Государю Алексею Михайловичу. Возвращаясь оттуда на родину, патриарх направился в Мгарскую обитель, славившуюся уже тогда свои благочестием. Страждущим от немощей прибыл патриарх в монастырь. Патриарха встретила монастырская братия с своим игуменом Петроником Левковичем. Когда игумен подошел под патриаршее благословение, то патриарх произнес: «Желает душа моя в сем монастыре грешное тело мое погребсти». Сбылось желание святителя, он скончался в Мгарском монастыре 5 апреля 1654 года. Через восемь лет в Мгарский монастырь захал помолиться Газский митрополит Паисий Лигорит, и пожелал он посмотреть на останки святителя Афанасия. Открыли каменную гробницу: «Тело Святейшего патриарха они нашли целым, только лишь у правой руки, как держал посох, пальцев двух или трех нет. Священная одежда с тела его спала и истлела, кресла сгнили, целыми остались палица да посох».

В этой обители покоится тело страдальца за православие митрополита Киевского Иосифа Нелюбовича-Тукальского, скончавшегося 26 июля 1676 года в г. Чигирине, откуда его тело 8 августа 1678 года перенесено в Мгарский монастырь. В обители этой скончался 17 декабря 1779 года нареченный патриарх Константинопольский Серафим Анин. Здесь окончил свою жизнь архиепископ Тобольский Амвросий Келембет 4 июля 1826 года, здесь же покоится тело архиепископа Псковского, раньше Полтавского епископа, Мефодия Писнячевского, скончавшегося 10 июля 1845 года.

По своему старинному Синодику Мгарская обитель молится об упокоении душ своих игуменов: иеросхимонаха Василия, иеромонаха Феодосия, иеромонаха Калистрата, иеромонаха Серафимона, иеромонаха Иоанна, иеромонаха Самуила, иеромонаха Петрония, Виктора (Загоровского), Макария (Русеновича), Калиста (Балицкого), Виссариона, Ипатия (Горбачевского), Амвросия (Биликовича), Филарета (Кошачковского), Алексия (Петрипы). Старинная запись оканчивается поименованием рода игумена Феофана Трофимовича, вписанного в Синодик, как гласит эпитафия, 1734 года, сентября 19.

Сияли светильниками обители Мгарской игумены: Каллистрат с честию отстоял православие в обители от католического натиска ксендзов бернардинов и от грабительских нападения польских жолниров. Ему досталась честь спасти и Густынский монастырь в то, 1638 года, лихолетие от окончательной гибели. Им основана Полтавская Крестовоздвиженская обитель. Петроник Левкович постарался с подобающим почетом и теплотой принять святителя Афанасия в обитель Мгарскую и здесь доставлять ему последнее утешение. Княжеский шляхтич Макарий Русенович привлек в монастырь обильные струи пожертвований и от дара благочестивого гетмана Самойловича украсил обитель каменным храмом

Божим. Благочестивое дело, начатое Русеновичем, продолжал Ипатий Горбачевский. В тяжелую монастырскую годину принял на себя игуменскую тяготу святитель Иоасаф, в мире Иоаким Андреевич, внук Прилуцкого полковника Дмитрия Лазаревича Горленко. В 1736 году вся Мгарская обитель выгорела. Сгорела и единственная церковь деревянная после обрушившейся церкви каменной в 1728 году. Благочестивой братии негде было и Богу помолиться. Иоасаф принял игуменство в 1737 году, в обитель Мгарскую притянул обильные потоки пожертвований, и обитель

быстро стала украшаться каменными зданиями для братии, а церковь из развалин выросла в великолепное каменное здание, служащее и ныне местом почивания святителя Афанасия Сидящего и привлечения для людей, стремящихся из далеких стран помолиться Господу перед мощами угодника Божьего, подающего многим исцеление. Иоасаф для монастыря у Императрицы Елисаветы Петровны исходатайствовал Высочайшую подтверждающую грамоту на все имения, числившиеся тогда за Мгарским монастырем.

<...>

Легенда о «засклеплении» мощей Киевского митрополита Иосифа Нелюбовича-Тукальского в стене большой церкви Мгарского монастыря

«Повествуется в Лубенском монастыре от стариков, кои слышали от таковых же о Иосифе Тукальском тако. Преставился он, Тукальский, в местечке Польской области — Чигирине и привезен некоторым казаком в Лубенский монастырь; а в яком годе, неизвестно, где и поставлен в церкви в фрамуге такой, в якой с противной, правой, стороны святителя Афанасия мощи находились. И к обоим им приходящие поклонники прикладывались даже до прибытия в тот монастырь Великого Государя Императора Петра Первого; от Шведской ли баталии, или з-под Прута неизвестно. А за прибытием своим в тот Лубенский монастырь Великий Монарх изволил указать Афанасия наверху держать, а Иосифа Тукальского, по известным ему причинам, на том же месте засклепить. Почему он, Тукальский, и засклеплен был в одну цеглину (кирпич). После же того, за игумена Лубенского монастыря Тимофея Щербатского (1737) — кой посла был митрополитом Киевским (1748–1758) — когда те цеглины в едином месте сами собою вывалились, то, разобравши ту стенку, видели: мощи Тукальского нетленны лежат, а истлела только крышка гроба, а он де лежит в белом клобуке и в желтой шелковой мандии. Потом, с повеления того же игумена Тимофея, прикрыт он, Тукальский. И от того времени даже до днесь (1772. VIII. 5) никто ничего не знает. На месте же том, где он почивает, снаружи написан гроб под балдахином, который ангелы поддерживают, а на том гробу написан епитафий от преосвященного митрополита Киевского Варлаама Ясинского (1690–1707), кой при сем прилагается.

Епитафий, zde мощами почившему в затворе блаженныя памяти преосвященному Иосифу Нелюбовичу, митрополиту Киевскому, Галицкому и всея России (1663–1676), трудами блаженно почившаго преосвященного Варлаама Ясинского, митрополита Киевского же и проч. сложенный:

Иосиф Нелюбович-Тукальский реченный,
Нелюбящ в себе тука лсти,
бе заточенный
Отступства правой веры крупный
обличитель,
Православия ея горлив защититель,
Немалованный пастырь Россом
всегда бывший,
Обаче на престоле в Китеве
не живый,
Во небесном жилищи престола
искавый.
Да тамо вечно живет в любое
правой славы.
Сию же жизньостави в год
семьдесят пятый
Тысяща шестьсот юля шест
двадцатый,
Шестьдесят осмаго же
от рождества лета.
Благословен Богом всяк бысть
митрополита.
Чрез письмо всечестного свята
патриарха
Мефодия его же фрону бысть
эксарха.

Сей епитафий писан в Лубенском монастыре 1772 года, августа 5 дня».

В 1664 году в г. Чигирине поляки захватили Тукальского и посадили в Мариенбургскую крепость.

И. Костомаров смерть Тукальского относит к 1675 году, на август 10-го; везде же у других историков указывается 1676 год, чего и мы выше придерживались.

1915 год

Печатается с сокращениями

Стезя труженика

Автобіографія
Матвея Григорьевича
Астряба

учений українець так мене наелектризував, що я переменував своє намерення шукати притулку в Петроградському філологічному інституті, а поступив в Київський університет на філологічний факультет по славяно-руському відділенню. Тут чекали мене старі невгоди по добуттю собі прожиття і більше тихого пристанища.

Перебував я в різних родинних будинках як репетитор, і останні півтора року провів я в цій посаді у професора-хірурга Караваєва, де до мене відносились дуже тепло. По протекції свого факультетського декана Селіна я провів одні канікули у місцевого філантропа Григорія Павловича Галагана в його селі Сокиринцях, і з цим чоловіком у мене з'єднані дуже трогальні спогади. По закінченні університету со ступенню кандидата я поступив викладачем в 1-ю Київську гімназію, де підвергався двократній ревізії грозного міністра Дмитрія Толстого, який не тільки не сбрикав новичка, а записав в свою книжку як дуже похвалюваного викладача, що, звичайно, не могло не порадувати моїх колишніх наставників.

Познайомився я тут з дівчиною — сільською труженицею, яку мати одягала в старе заштопане плаття. При першому ж взаємному поясненні я відкрито поведаль їй про все своє минуле і про учительську матеріальну скрутку, а також про моє бажання потрапити на службу на Кавказ. Це викликало у нас обох тільки ще більше сердечності, яка не розлучала нас до самої смерті цієї жінки-страдальниці (померла в 1913 році 16 травня старого стилю). З Києва я був командований в Глухів, де знову за своє викладання удостоївся вдячності від попечителя округи. Дуже упрасивали мене не їздити на Кавказ. З Глухова я потрапив на службу в Закавказзя, в місто Кутаїс, в 1874 році. Тут я користувався повним розпорядженням учнів, учениць і місцевої начальства і місних жителів. Турецька війна лишила мене можливості матеріально сводити кінці з кінцями, хоча при посаді учительської посади я викладав при гімназическому пансіоні. Півтора року я хлопотав про свій переклад на Північний Кавказ. Нарешті в 1880 році моя прохання була уважена, і начальство переместило мене в Катеринодарську гімназію. Тут я викладав переважно старших класів по мові грецькій і латинській до повної учительської пенсії в 1893 році, займаючи багато років посаду викладача і посаду вихователя при гімназическому пансіоні.

В останні роки служби я був надихнутий несподіваним благополуччям моєї жінки, одержаною в дар від двоюрідної бабусі, дуже прив'язаною до нашої родини, невеличкий ділячка землі. Земля знаходилась в Лубенському повіті. Я згадав дитинство і почав господарювати. Але земля, по моєму переконанню,

— банк, в який якщо вкласти капітал, то одержиш відсотки. Яким же учителем може бути капітал? Пришлось в землю вкладувати капітал заємний і оплачувати витрати по навчанню шестерих дітей. Працював я більше, ніж працював учителем і вихователем, не одягаючи себе в нову одяг. А щоразу приходив до роботи по тисячі рублів. Я приходив в жах, що своїм дітям не залишу ніякої матеріальної підтримки, але навіть погрузив їх в борги. Став я знову шукати своєю учительською посадою, звільняючи мене від всякого боргу. Поступив я на службу в Полтавський пансіон-притулок вихователем в 1904 році, де перебував до 1910 року. По службі вихователя у мене було трохи вільного часу, і я його використовував на свою науку. Мене огорчала гибель історических документів, і я записався в число членів Полтавської Ученої Архівної Комісії. Тут я зустрів великого труженика, свого університетського товарища Івана Францевича Павловського, Секретаря Ученої Комісії і повного освітителя полтавського минулого. Учені дослідники Полтавщини мене тепло прийняли в свої соратники, постійно відводили місце для моїх праць в своїх «Трудах» і мене підбадьорили до роботи. Але війна і матеріальна скрутка вишибили пера з рук цих тружеників. А я все строчу, хоча без надії свої строки віддати на друкарський станок, хоча і піддаюся насмішкам за свою працю, не даючи мені ніякого матеріального винагородження, але мене радує думка, що я ще думаю, хлопощу, не плеснею.

Мої друкарські праці. Управити своєю пером я почав ще на гімназическій скамейці, а став студентом, я користувався своїм перебуванням в Сокиринцях, списав піснопієння «вертепні» і віддав їх своєму декану А. І. Селіну. В університеті писав я про князя Данила Галицького, за що удостоївся почесного звання.

1. На лемківському мові написав я студентом статтю про лемківському мові в опроверження хибного погляду в Галиції про походження цього мови. Ця стаття була надрукована в львівському журналі «Учитель».

2. а) В 1873 році в львівській газеті «Галичанин» надруковано моє повідомлення про останні дні життя першого ректора Київського університету М. А. Максимовича, про його смерть і поховання в надгробним словом, сказаним Прохоровським ієреєм у його гробу;

б) В тому ж «Галичанин» надруковано моє повідомлення про виховання російської жінки в середній школі.

3. «Процеси Андрія Марковича» надруковані в 1909 році в «Трудах Полтавської Ученої Архівної Комісії», вип. VI, стр. 81–145; вип. VII, стр. 47–90 за 1909 рік.

4. «Старий Полтавщина», вип. VIII, стр. 49–193.

5. «Населення Малоросії по ревізіях 1729 г. і 1764 г.», вип. IX, стр. 61–65.

6. «Старшина Лубенського Полка в 1777 г.», там же, стр. 65–80.

7. «Земля церквою Лубенського Духовного Правління в 1878 г.», вип. X, стр. 1–49 (за 1913 г.).

8. «Століття Лубенського Вищого Начального Училища», вип. XI, стр. 121–178 (закінчення в особому відбитку, стр. 60–134).

9. «Лубенський монастирь», вип. XIII, стр. 33–82 (за 1915 г.).

10. «Військова і Городова Старшина в малоросійських полках 1725 г.», вип. XIV, стр. 71–83 (1916 г.).

11. «Лубенський Ботаничний Сад», вип. XV, стр. 87–105 (в 1916 г.).

12. «Плантація чужеземних тютюнів в Малоросії», там же, стр. 107–166.

13. «Мгарський монастирь» (до закінченню 300-літнього існування), в «Полтавських Єпархіальних Відомостях» за 1918 г., стр. 533–560, 582–590.

В рукописах залишаються:

14. «Історический опис Лубенського Городського Общественного Банку (1866–1916)».

15. «Ревізія маєтностей Лубенського полка 1726–1730 гг.».

16. «Лубенський малоросійський полк» (рукописи надіслані в Петербурзьку Академію Наук 1913, VI, 21).

17. Веду історический опис Лубен.

Друкується за виданням: Україна: Науковий двомісячник українознавства. Орган історичної секції Академії наук України. Під загальною редакцією голови секції академіка М. Грушевського. — К., 1926. — Кн. 6 (15). — С. 175–178.

Підготувала публікації
Людмила Нікітіна

Лада Лабзова: «Діти відчувають правду, бо їхні душі чисті»

Як утворюється, чим живе дитячий театр? Звісно ж, виставами — скажете. Сперечатися з цим не будемо. Так, на те він і театр, щоб мовою сценічної виразності промовляти до нас, людей залу. Але йдеться саме про дитячий театр. Театр, що уособлює прагнення юних — артистів, глядачів... А це вже, погодьтеся, якась особлива царина. Обрії майбутнього. Чого в них більше: світла чи темряви, радості чи смутку? Не поспішайте з висновками, шановні. Знайдіть міцну точку опори у вашому батьківському неспокої. Пропоную відповідальність. Скільки разів рятувала вона від «дорослої сліпоти», прояснювала мізки... Якість моральна. Але ж існують і художні ключі до майбуття. Краса — річ одвічна, Божа. Чи вдасться бачити і відтворювати її бранцям комп'ютерної культури?... Уявляю, як би образилися на нас студійці Лади Юрїївни Лабзової, не згадай ми про їхні мистецькі пошуки! Бо хочуть говорити, ділитися, сперечатися, формулюють своє, вели-и-и-ке запитання до світу, у який прийшли. Саме це з ними відбувається, коли вони виходять до глядача. Що ж, будемо відповідати. І «на сцену запрошуються» художній керівник дитячо-юнацького театральної студії «Ну і дітки!» Лада Лабзова.

— У колективу, який Ви очолюєте, примітна біографія, своє обличчя мистецьке й назва незвичайна: «Ну і дітки!». Розшифруйте!

— Назва з'явилася випадково, хоча шукали ми її цілеспрямовано. А поштовх був досить прикрий. Настав такий період у житті нашого колективу, коли ми, по суті, залишилися без назви. Історія така. Декілька десятиліть тому при Полтавському палаці дитячої та юнацької творчості (тоді ще Палаці піонерів) працював Театр юнацької творчості, яким керувала Емілія Львівна Шапіро-Болотна. В нього колись у восьмирічному віці влилася і я. Колектив був дуже іменитий. Емілію Львівну як керівника і педагога поважали в області. До речі, під час навчання у Полтавському педагогічному інституті я навіть готувала дипломну роботу, спираючись на досвід нашої наставниці. І загалом залишалася відданім і активним учасником ТЮТу. Згодом мені пощастило працювати помічником нашого улюбленого керівника. А коли її не стало, колектив дістався мені як

Народний артист України Юрій Попов здонькою Ладодою Лабзовою

спадщина від неї.

— Як пережився цей болісний момент?

— Він був болісним в одному — відповідальність, що лягла на мої плечі, спонукала тримати ту висоту, на якій колектив знаходився багато років до того. Ну, і рухатися далі. Бо приходять нові діти, змінюється час. Дванадцять років я працювала у Палаці піонерів. Потім, у 2003-му, колектив запросили до Полтавського обласного музично-драматичного театру імені Гоголя. Не буду переобтяжувати читачів деталями цього непростого періоду. Скажу одне: на новому місці ми опинилися без назви, без звання (на той час ТЮТ вже отримав звання народного колективу й ім'я Е. Л. Шапіро-Болотної), без чималого матеріального ресурсу.

Назву шукали гуртом. На столику в репетиційній кімнаті лежав папірець. Кожен міг записати на ньому свої ідеї та пропозиції. Ішов час. Колектив готував першу виставу, гідну того, щоби показати її на сцені театру. У постановці була п'єса Степана Васильченка «На першій гулі». Йшла вона під назвою «Ну й дітки понаставали!» Це була ключова фраза. А лінія така: старше покоління дивується поведінці молодих, розводить руками, обурюється іноді, мовляв, не те було у наші часи...

— А назви в колективу все ще немає...

— Немає. І ось один колишній вихованець нашої студії В'ячеслав Фадєєв приходив на репетицію і каже: «Навіщо ми мучаємося? «Ну і дітки!» — хіба

не гарна назва?..»

— Вважаєте, справді гарна? Підходить для ваших вихованців?

— Знаєте, підходить. Бо в ній закладено безліч емоцій: здивування, іронія, переживання за близькими людьми, доброта. Але, як вважають мої студійці, здивування переважає.

— До речі, ми зараз говоримо: «студія», «колектив», «гурток»... А насправді — ви хто? В якому статусі перебуваєте?

— Якщо офіційно, то назва досить громіздка і смішненька трохи: зразковий художній колектив-гурток «Дитячо-юнацька театральна студія «Ну і дітки!»» Три в одному. Насправді ж мої діти дуже ображаються, коли хтось говорить, що у нас гурток. Вони кажуть: ми — театр. А усі інші назви якись не певні. Таке от у них відчуття. Можливо, тому, що весь час я намагалася наповнити наше співіснування якимось серйозним змістом.

— А скільки студійців зараз під Вашою опікою?

— Ми працюємо в обласному центрі естетичного виховання учнівської молоді. В колективі до п'ятдесяти учасників. Щороку проводиться новий набір...

— Ви робите набір, а хтось — вибір. Хтось чомусь вирішує прийти до дитячого театру. Вам, напевно, це далось легше, ніж іншим. «Театральна дитина»... Так можна Вас називати?

— Називати можна. А ось чи легше було саме мені, не впевнена. Справді, театр знаходився поруч від самого

мого народження. Батьки навіть розповідали, що перший мій вихід на сцену був у восьмирічному віці. Закутували у ковдру і виносили... Мама не пропускала жодної вистави у нашому Полтавському театрі. Ну, а тато... Тато — актор, народний артист України Юрій Попов. Що тут говорити! Вечори уся сім'я зачасту проводила у театрі. І це не було якесь бездумне дозвілля, це був сенс життя. Тому що мама була віддана татові, тато служив театру, а я просто влилася у цей потік. Дитиною я брала участь у деяких виставах. Але чи не найбільше любила спостерігати за репетиціями. Сиділа тихенько у глядацькому залі і боялася пропустити бодай словечко. Окреме задоволення і... наука — процес гримування. До вистав тата готував майстер з гриму Дунаєвський. Ми, діти, називали його просто «дядя Гриша». Грим накладався дуже складний. А Дунаєвський у своїй справі був майстром найвищого класу. Тепер, бачу, акторів не гримують так вправно і досконало. На гостини до нашого дому приходили дуже цікаві і знані не лише у Полтаві люди: артисти, режисери, художники, музиканти... І вибір мій був ніби легкий...

— Мріяли стати актрисою?

— Авжеж.

— А як опинилися у ТЮТі?

— О, це окрема і дуже цікава історія. Нині оглядаюся на роки у минуле і бачу, як дивним чином поєдналися усі мої прагнення... Спочатку повернуся до Емілії Львівни. Деякий час вона працювала помічником режисера у нашому обласному театрі. Згодом їй запропонували очолити у Палаці піонерів драматичний гурток, який вона перетворила на Театр юнацької творчості на кшталт Ленінградського. Вона перейшла туди і потім залучила до роботи зі своїми підопічними деяких працівників театру — справжніх професіоналів. Був серед них і театральний художник Микола Федорович Голодников. Перша вистава, яку я побачила в ТЮТі — «Снігова королева». Але спочатку я не цікавилася дитячим театром. Бо навіщо мені дитячий, мені — майбутній актрисі театру справжнього, дорослого?

— Передчуваю інтригуючу зав'язку життєвської драми.

— Драми не драми, але інтрига, без сумніву, в цій історії була хвилююча. Приходить якось до тата Микола Федорович, а був він нашим сусідом, і каже: «На зимових канікулах у Палаці піонерів будуть показувати «Снігову королеву»». Я не прислухаюся, мені не цікаво. А дядя Коля продовжує: «Там у виставі бере участь справжній олень». «Як це справжній, — думаю, — не може такого

бути!» А наш гість пояснює: «Розумієте, у нас же театр не професійний, зробити механізм чи опудало оленя нам не під силу. Звернулися до зоопарку. Там погодилися на виставу справжнього оленя привести».

— **І дівчинка Лада проковтнула наживку?**

— Пішла-таки до Палацу, який же той олень, подивитись.

— **Невже справжній?**

— Ось послухайте. Відкривається завіса, розпочинається казка... Вона мене так захопила! Не могу очей відірвати від сцени. Але ж усе чекаю не дочекаюся, коли оленя покажуть. Раптом з'являється! Звісно ж, я одразу побачила, що ніякий він не живий. Але це був справжній художній шедевр. Микола Федорович Голодников використав хутро оленя, роги, поставив очі скляні. До того ж олень рухався... Щоправда, ми бачили тільки половину його тулуба. Ось так несподівано вирішилася моя доля, мій зв'язок з тим дитячим театром, з дитячим театром взагалі.

— **Але від акторського шляху все ж довелося відмовитись?**

— Так, довелося. Хоча, здавалося, усі передумови до того були. Батьки — театральні, в школі — активна діяльність: концерти, вечори, вистави. Врешті, ТЮТ... Тим часом тато ненав'язливо так, по-дружньому намагався відвадити мене від жаданого вибору. Але у юності, знаєте, як? Повз вуха пропускаєш ті перестороги. Здається, що усе сумнівне, тим більше погане тебе особисто не торкнеться й усе складеться найкращим чином. Тепер, коли за плечима роки праці, особистий досвід, приходиться усвідомлення якихось помилок, а ще — головне — вдячність татові. Бо театр — це подекуди відчайдушна боротьба амбіцій, справжня пастка для психологічно незрілої, не-

хай навіть і талановитої людини.

— **Але ж Ваш батько? Його, здається, не торкнулися ці негаразди?**

— Тато був як скеля. Сильна, внутрішньо стійка людина, він мав принципи, професійний кодекс честі. І це його рятувало. Мене ж — усіляко відмовляв. Правди ради, один його аргумент таки сприймався мною. Пригадую, він казав: «Я бачу, як добре в тебе виходить працювати з дітками». Але я готувалася до театрального.

— **Врешті, що ж зупинило Ладку Попову?**

— Кохання. В останньому класі школи я почала зустрічатися зі своїм майбутнім чоловіком. Він, на рік старший за мене, вже навчався у військовому училищі. Почуття було дуже сильним, нікого іншого біля себе я не бачила. Ми зустрічалися, і ось одного разу мій обранець каже: «Тобі доведеться вибирати: на місці служби, куди мене направлять, навіть Будинку культури може не бути, не те що театру». І я пішла... до педагогічного.

— **Не жалкуєте про цей свій вибір?**

— Ні, звичайно, ні. І знаєте, про що думається? Так добре усе склалося, правильно. Ця путь ніби уготована для мене, по мені. Дякую Богові. Дякую батькові.

— **Тим більше що театр у Вашому житті залишився. І набутки театральної родини повсякчас знаходять собі застосування.**

— У чисто практичному сенсі — справді, так. Але не тільки. Наші взаємини у сім'ї скріплювала родинність душевна. Тато для нас був і прикладом, і авторитетом. Від нього я навчилася ставленню до людей, до роботи. Юрій Васильович не допускав легковажності, якоїсь душевної неохайності в акторській професії. Мистецтво для нього було чимось якщо не святом, то

чистим, морально преображаючим людину явищем. З тим і я живу.

— **Ой, не всі Вас зрозуміють, шановна Ладку Юрїівно! Деякі сучасні підходи до виховання ну ніяк не передбачають таких от «насильницьких впливів» на вільну особистість дитини. А як із цим у вашій студії? Де Ви як керівник, на якій відстані від творчих натур?**

— Я — у вихованні обома руками і по самісінькі лікті. Пам'ятаєте, чому навчали нас на заняттях з педагогіки? Що формує людину? На дошці в аудиторії ми малювали схему — трикутник, що складається з таких сторін: перша — навчальні заклади, друга — середовище, третя — сім'я. Це не ієрархія пріоритетів — рівнозначні сторони. І якщо один із цих напрямів слабшає, інші беруть на себе його роботу.

— **А чим допомагає саме театр?**

— Засобів безліч! Ви і не уявляєте, який виховний потенціал закладений у театральному мистецтві. До прикладу, підбір репертуару. Ми ж усі п'єси розбираємо під цим, виховним, кутом зору. Герої твору щось вчинили... І пішов ланцюжок: чому вчинили, що відчували, як думали, про що говорили? Ми перебираємо мотиви поведінки, зазираємо у глибину людської особистості.

— **Для дітей це не складно?**

— Діти спершу губляться. Бо дуже ж це незвично для них — ось так «копати» людську психологію. Але поступово з'являється усвідомлення: це ж саме життя, їхнє, близьких людей, незнайомих.

— **А яка Ваша роль?**

— Веду розмову, стараюся ставити запитання, над якими варто поміркувати. Ось у нас була вистава «Ромео і Жасмін». Я принесла цю п'єсу, ми її прочитали. Запитую студійців: «Про

що твір?» Відповідь: «Про кохання». — «А хто кого любить?» Мовчать, знижують плечима. Зупиняю обговорення, кажу: «Стоп». Пропоную уважно аналізувати слова героїв, реакції, вчинки...

— **І яка ж кінцева точка?**

— Кінцева точка... Первинна оцінка була помилковою. П'єса не про кохання, а про моральний вибір, який кожному доводиться робити в житті, найчастіше між добром і злом.

— **П'єсу прочитано, осмислено, далі — вистава. Це, так би мовити, схема. А що всередині? Як живе колектив? На яких відносинах вибудовується творчий результат?**

— Ви зачепили дуже важливі моменти. Бо скажу, можливо, річ несподівану: театр для мене як керівника не є самоціллю. Своє завдання вбачаю в тому, щоб дітям було комфортно в студії, щоб вони приходили сюди із задоволенням, набиралися розуму, відчували, що потрібні одне одному.

— **Нелегка справа. Тим більше в театрі, де кожному мимоволі хочеться самоствердитися, «показати себе». Адже це така тонка грань! Сплеск творчого завзяття і демонстрування своїх переваг над іншими.**

— Ні, для нас будь-яке ущемлення неприпустиме. Тільки разом, тільки у взаєморозумінні: на репетиціях, виставах, на відпочинку. Пояснюю це дітям так: «Ось ви називаєтеся театральною студія "Ну і дітки!", так? А тепер уявіть картину: ви бігаєте по коридору, балуетесь тут на поверхах нашого приміщення. Що про це скажуть інші? Вони не скажуть: це Сашко, чи Сергій, чи Коля. Вони скажуть: це «Ну і дітки!» ось такі нікчемні, студія "Ну і дітки!". Ви тепер несете на собі відповідальність за колектив, ви, за будь-яких обставин, причетні до спільної справи».

Закінчення на с. 12

Усе на краще, хоча цього не видно тепер

Прижиттєвий портрет святителя Афанасія, Полтавського чудотворця

Закінчення. Початок на с. 10–11

Святитель Афанасій Полтавський спочив вигнаним (до речі, як і його небесний покровитель Лубенський чудотворець святитель Афанасій Царгородський). Спростування наклепницького знеславлення привселюдно за життя скорботного єпископа не прозвучало. Лише

натяком на нього стало призначення государем пенсії зганьбленому. А він був живою людиною. Надірване важким випробуванням, здоров'я святителя похитнулося, і незабаром він помер у Полтаві, на своїй батьківщині, де і був похований у Хрестовоздвиженському монастирі. Але ось що примітно. Через вісім десятиліть єпископ Лларіон (Юшенов), який прибув на Полтавську кафедру, знайшов його моці нетлінними. І в досить короткий термін після цієї події, як з рогу достатку, посипалися свідчення про зцілення і чудеса перед ними.

Отже, єпископ Афанасій, зневажаєний людьми, у Бога виявився святий. Його святительський вінець прикрашений чеснотами смирення, терпіння, незлобивості, перенесенням багатьох трудів, образ, хвороб. Попускаючи пережити скорботні випробування Своему угоднику, Всевишній умілим творчим рухом довершив його подвижницьку працю.

У нас же стискається серце лише від читання про випиту святителем чашу страждання, піднесену до його уст Самим Господом. Бо ми прості немічні люди і не Божою міркою міряємо. Та доречно тут згадати, як Господь омив ноги апостолам. «Що Я роблю, ти не знаєш тепер, але опісля зрозумієш, — сказав Спаситель святому Петрові, а усім учням пояснив: — Хто обмитий,

тільки ноги обмити потребує...» (Ін. 13:7, 10). «Значить, чогось бракувало їм ще, — зазначає святитель Лука Кримський. — Вони були очищені, і душі їхні були освячені трирічним спілкуванням з Господом Ісусом Христом і тим вченням, яке сприйняли вони в серця свої. Вони були чисті. Але якщо Господь знайшов необхідним омивати заповищені ноги їхні, то це означає, що залишалася ще деяка нечистота на святих апостолах, це значить, що треба було і цю, останню, нечистоту омивати, щоб вони були у всьому святими, непорочними перед Богом. Це нам урок».

А за цим уроком чи не слід міркувати і про наші скорботи, про наші осені і проливні дощі як про щедри спасительні благодіяння Божі?

«Втішайтеся і Богу за все дякуйте, в упевненості, що все на краще, хоч цього не видно тепер. Потім побачите», — наставляв в одному з листів запитувача святитель Феофан Затворник. Прислухаємося до цієї поради й ми. І будемо вчитися терпіти, дякувати, не сумувати в обставинах, які кожному Бог посилав по силах на спасіння. І потім побачимо...

Людмила Самойлова

Святі моці святителя Афанасія (Вольховського) у Полтавському Хрестовоздвиженському монастирі

Божа Матір з'єднує землю і небо

ювелірне мистецтво, удосконалюється книжкова мініатюра, створюються енциклопедії, складаються юридичні і філософські трактати... Бог не посоромить надій народу Свого. Тож до Нього, Єдиного, а ще до Його Пречистої Матері, що стала на Його прохання Матір'ю усім людям, звернені очі й серця греків повсякчас, а найбільше у небезпечні години, як ця.

Всенічне бдіння. У Влахернському храмі, де зберігаються частка Животворного Древа Хреста Господнього, Мафорій (плат), Риза і Пояс Богородиці й ікона Її, писана апостолом Лукою, повно народу. Вже не раз Заступниця роду християнського рятувала місто від облоги. Ось і тепер гаряча молитва священства і мирян наповнила церкву. І раптом двоє з богомольців — юродивий Христа ради Андрій і учено його Єпифаній — побачили своїми тілесними очима над усіма вгорі Царицю Небесну, Яка теж молила Господа Ісуса, Сина Свого, позбавити біди всіх, хто шанує і прославляє Його, милосердного Творця, і Її, Його Матір. А потім, як описує святитель Димитрій Ростовський, «Богородиця зняла з Себе сяючий на зразок блискавки великий і страшний покров, який носила на Пречистім чолі Своім, і, тримаючи його з великою урочистістю Своїми Пречистими руками, розпростерла над усім народом».

Віруючі були певні: молитви Пресвятої Богородиці захистять місто. А Її Омофор (Покров) став знаменням Її заступництва на всі часи.

Людство не зберегло Влахернського храму, з яким пов'язано чимало чудесних та історичних церковних подій. На місці великої церкви стоїть нині невелика, збудована у другій половині XIX століття. Але серце віруючої людини, навіть шкодуючи за втратою минулих надбань, не може лишатися сумним. Бо справжній дім Божий — не зведені руками стіни, навіть найпрекрасніші, а спільність людей, народжених згори, — на основі Голгофської жертви Спасителя з'єднаних і благодаттю Духа Святого напоєних. На чолі з Самим Господом, рука в руку з Богородицею, ангелами, апостолами й усіма святими. Церква — єдине Христове Тіло, іншими словами — рідні одне одному члени, сім'я. Якщо в звичайній земній родині старші допомагають молодшим, то поготів у церковній! Навіть сумніву немає в тому, що старші — хто досяг святості — просять Бога за тих, хто знаходиться ще в дорозі до Неба. Тим більше Божа Матір, вища за Херувимів, славніша за Серафимів!

«...Не тільки тисячу років тому молилася слізною Богородиця, але молиться нині і тут, і завжди, і всюди, і до кінця віку, — упевнений протоієрей Сергій Булгаков. — І не тільки над присутніми тоді простягся її покров, але і над усім родом людським, і над усім світом, і над нами, грішними, сяє захисний і спасительний покров Богоматері, хоча і не маємо очей, гідних це побачити. Божа Матір з'єднує землю і небо».

Сучасний Влахернський храм

Саме тому по допомогу до Богородиці звертаються найчастіше, саме тому Її присвячено так багато храмів, написано стільки Її ікон.

Не боюся помилитися: не тільки священники, які безпосередньо стоять перед престолом Божим, не тільки монахи, що повністю віддали себе Богу, не тільки зодчі та іконописці, які створювали свої рукотворні образи за сприяння Божого, а й кожен, хто читає ці рядки, ким би він не був, де б не жив, має чималий багаж випадків Божої благодатної допомоги, отриманої після молитовних прохань, звернених до Владичиці Неба і землі. А подекуди — і без молінь словесних. Якщо хтось раптом задумався: невже і я? — не вагайтеся, ліпше перегляньте своє життя, придивіться пильніше до всього, що відбувалося «випадково» вдало, коли «везло»... Або коли не щастило на перший погляд, а насправді все звернулося на добро... А усвідомивши, якою благодаттю огортає нас Господь, поставивши на служіння роду людському увесь видимий і невидимий світ, сповнений безмежною любов'ю до нас, — спробуємо бути вдячними. Тільки — тс-с-с! — не поспішаймо запевняти себе і оточуючих, що ми відчуваємо вдячність. Насправді бути вдячним не так уже й просто. Духовно досвідчений святитель Ігнатій (Брянчанінов) колись констатував: «Вдячність — рідкісна чеснота між людьми». Бо слів тут замало. Справи наші, наше християнське життя найяскравіше свідчить про те, чим наповнені наші серця... Будемо вчитися.

Юлія Іванова

...До Константинополя підступили війська чужоземців. Жителі візантійської столиці розуміли, що вже до ранку вони можуть попрощатися з життям, адже войовничі набіги нерідко закінчувалися кривавою різаниною. Вони це добре знали з оповідей предків, з власного досвіду. Кілька століть тривали вторгнення Арабського халіфату у Візантію, в результаті яких імперія втратила чимало територій і не злічити, скільки людей. І досі не припиняються розбійницькі напади цих сарацинів. У війні з болгарами, що йшла з перемінним успіхом, насилу тільки недавно досягли миру, уклавши обтяжливий договір. З півночі почали залякувати готові до бою русичі-язичники... Велич і пишноти найвишуканішої у світі культури, присвяченої Істинному Богу, що розквітла на просторах теренах, притягують завойовників, ніби бджіл на нектар. Та попри виснаження держава стоїть. Здіймаються у небесну височінь хрести унікальних за архітектурою храмів, для яких пишуться і золотяться ікони, викладаються мозаїки, розквітає

«Недостанет мне времени, чтобы повествовать о... пророках, которые верою побеждали царства, творили правду, получали обетования, заграждали уста львов, угашали силу огня, избегали острия меча, укреплялись от немощи, были крепки на войне, прогоняли полки чужих; жены получали умерших своих воскресшими; иные же замучены были, не приняв освобождения, дабы получить лучшее воскресение; другие испытали поругания и побои, а также узы и темницу, были побиваемы камнями, перепиливаемы, подвергаемы пытке, умирали от меча, скитались в милотях и козых кожах, терпя недостатки, скорби, озлобления; те, которых весь мир не был достоин, скитались по пустыням и горам, по пещерам и ущельям земли».

Послание святого апостола Павла к Евреям, глава 11, стихи 32–40

Библейская река Иордан. Сегодня прямо по ней проходит граница между Израилем и Иорданией. И только в одном месте можно подойти совсем близко к берегу и увидеть противоположный — всего в нескольких метрах. Это место Крещения Иисуса Христа. Но не только. Как рассказывает Ветхий Завет, еще за девятьсот лет до этого события здесь же на огненной колеснице умчался на небо пророк Илия. А единственным свидетелем этого вознесения стал его ученик — Елисей.

«Илия сказал Елисею: проси, что сделать тебе, прежде нежели я буду взят от тебя. И сказал Елисей: дух, который в тебе, пусть будет на мне вдвойне. И сказал он: трудного ты просишь. Если увидишь, как я буду взят от тебя, то будет тебе так, а если не увидишь, не будет. Когда они шли и дорогою разговаривали, вдруг явилась колесница огненная и кони огненные, и разлучили их обоих, и понесся Илия в вихре на небо. Елисей же смотрел и воскликнул: отец мой, отец мой, колесница Израиля и конница его! И не видел его более. И схватил он одежды свои и разодрал их на две части» (Четвёртая книга Царств 2:9–12).

Поднимаясь в небо, Илия бросил Елисею свой плащ, даря ту благодать, о которой тот просил. Этим плащом Елисей тут же ударил по воде Иордана, река расступилась перед ним, и он перешел на другой берег. Так Елисей повторил чудо, которое раньше совершил Илия. И все, кто видел это, сразу же признали в нём преемника великого пророка.

Почему Елисея называют пророком-чудотворцем? Какое место занимал он при дворе шести царей? Какие его поступки предвосхитили евангельские события? Что говорил о пророке Елисеи Сам Христос? И можно ли сейчас пить воду из источника в Иерихоне, который когда-то очистил Елисей?

Когда пророк Илия, подобно Моисею, поднялся на гору Синай, чтобы узнать волю Божию, то услышал повеление: пойти и поставить в пророчи вместо себя юношу Елисея.

Елисей — сын богатого земледельца из Авел-Мехолы, что в долине реки Иордан. Он работает в поле, один пахет землю двенадцатью парами волов. Здесь его находит Илия и кидает ему свой плащ. Это означает, что он принимает Елисея в ученики и обещает передать ему пророческий дар. Заколов пару волов и совершив всеожожение Господу, Елисей оставляет всё и отправляется странствовать вместе с пророком Илией.

Елисей

Став наследником пророческого дара Илии, Елисей начинает свое служение около 850 года до Рождества Христова и будет продолжать его более шестидесяти лет при шести Израильских царях. Он неустанно наставляет израильтян: и вельмож, и простой народ — оставить чужих богов Ваала и Астарту и вернуться к поклонению истинному Богу.

Это было особенное время, когда народ Израиля разделился на два государства: Самарию и Иудею, государства израильтян и евреев. Елисей обходил земли израильтян. Еще когда он был в учениках у Илии, он понял, что действовать нужно по-другому, нежели его учитель. Пророк Илия яростно обличал людей, которые оставили Бога. Но Елисей понял: если ты хочешь делать что-то позитивное, ты должен быть водой, а не огнем, ты должен обращаться к людям с душой, а не с яростью — в этом и был его особый путь.

Елисей пользуется уважением и признанием во всём Израиле и за его приделами. Он становится влиятельной фигурой при дворе. Цари прислушиваются к его пророчествам и советам.

Пророк Елисей совершает множество чудес. После него не сохранилось книг или посланий, как после других пророков, только рассказы о тех чудесах, которые он совершал.

Елисей сообщает израильским царям и их союзникам о намерениях врагов-ассирийцев. Каждый раз, когда противник хочет поставить засаду израильтянам, он находит их уже на месте готовыми к битве. Когда осажденная Самария страдает от голода, Елисей предсказывает скорое освобождение города. На следующий день все узнают, что враг внезапно свернул лагерь и бежал.

Пророк Елисей слышит мольбы и простых людей. Он спасает их от болезни и нищеты, но делает это с особым назиданием. Например, он встретил женщину, которая сказала ему: «У меня совсем ничего нет. Мне нечем кормить детей». И тогда Елисей сказал: «Может, хоть что-то ты сможешь найти». Женщина ответила: «У меня есть маленькая бутылочка масла». «Отлично, — ответил пророк, — собери пустые сосуды у всех соседей, затем возьми масло и

начни им наполнять их». Она наполнила один, другой, третий, а масло всё не кончалось... Елисей сказал: «Теперь ты можешь продавать это масло годами». Можно сказать иначе: «Ты имеешь силу в себе. Я помогу тебе, но твоими же руками». Это было характерно для пророка Елисея. Он и нам говорит о том же: если хочешь кому-то помочь, не говори: «Я дам тебе», но смотри, что у него есть своего — в теле, в душе, и отсюда ты сможешь поднять это, показать и научить этим пользоваться. В этом основное послание пророка Елисея для современного человека.

Одно из самых ярких чудес Елисей совершает не со своим единоверцем, а с язычником. Сирийский военачальник Нееман, страдавший от проказы (неизлечимой в то время болезни), узнав о том, что в израильских землях живет настоящий чудотворец, приходит к Елисею в Самарию. Пророк велит чужестранцу пойти на Иордан и семь раз окунуться в его воды. Исполнив повеление и исцелившись, Нееман возвращается к Елисею, пройдя до Иордана и обратно около восьмидесяти километров. Он приносит богатые дары своему избавителю. Но Елисей их отвергает, показывая тем самым, что пророк Истинного Бога совершает свое служение не ради награды.

Иногда благодать Божия действовала через него, чтобы наказать грех. Слуга Елисея Гиезий захотел взять у Неемана подарки, которые тот послал пророку в знак благодарности и от которых Елисей отказался. Гиезий спрятал дары в своем доме и солгал учителю, но не смог избежать его всепроникающего взгляда — и был поражен проказой.

Другой случай: после того как пророк проклял дерзких детей, издевавшихся над ним, из леса вышли две медведицы и растерзали сорок два ребенка.

«И пошел он оттуда в Вефиль. Когда он шел дорогою, малые дети вышли из города и насмехались над ним и говорили ему: иди, плешивый! иди, плешивый! Он оглянулся и увидел их и проклял их именем Господним. И вышли две медведицы из леса и растерзали из них сорок два ребенка» (Четвёртая книга Царств 2:23–24).

Этот библейский рассказ вызывает особое недоумение у читателей. Для правильного его понимания лучше рассмотреть более широкий контекст. Дело происходит в Иерихоне, где начинается самостоятельное пророческое служение Елисея. Сначала жители города предлагают Елисею послать полсотни человек на поиски вознесшегося Илии. Елисей говорит, что это бессмысленно, но горожане не верят; в конце концов они так надоели пророку (Септуагинта предлагает слово, которое можно на современный язык перевести как «достали своими укорами»), что тот согласился.

На лицо — глубочайшее недоверие иерихонцев Елисею. Город этот к тому моменту существовал более 7 тысяч лет, его жители повидали всякое; они не верят пророческому призванию Елисея и считают его учеником Илии, решившим «блеснуть» в отсутствие учителя; возможно, они вообще не верят... Несмотря на всё это, пророк совершает в Иерихоне очень важное для города чудо, дав ему источник хорошей воды.

По преданию, пророку Елисею жители Иерихона жалуются на то, что в городском источнике вода стала горькой и непригодной для питья. И тогда Елисей пришел сюда, помолился Богу, благословил воду, бросил в нее соль, которая очистила ее, и с тех пор и до наших дней вода здесь всегда вкусная и чистая.

«И вышел он к истоку воды, и бросил туда соли, и сказал: так говорит Господь: Я сделал воду сию здоровою, не будет от нее впредь ни смерти, ни бесплодия. И вода стала здоровою до сего дня, по слову Елисея, которое он сказал» (Четвёртая книга Царств 2:21–22).

Очищение воды в Иерихоне Елисею, пророком Бога Единого, — это не только практическая помощь жителям города, но и их духовное наставление. Теперь люди могут убедиться, что Сам Господь Бог, а не Ваал, которого почитали богом плодородия, спасает землю от бесплодия.

Но и это не побудило горожан ни к доверию, ни к благодарности. Презрительные насмешки детей свидетельствуют, что общее настроение в городе не переменилось.

Привыкший к героям, город не почитил Елисея никакой благодарностью; если бы хоть слово было сказано на площади в честь пророка, уличные мальчишки были бы там непременно... Так или иначе, никому не пришло в голову вступить за оскорбляемого пророка. В данном контексте дети выражают неверие и неблагодарность всего города, и проклятие пророка обращено не столько к ним, сколько к городу в целом.

Надо сказать, что неблагодарность вообще очень разрушительна; это один из самых тяжких и опасных духовных недугов. В сущности, проклятие лишь констатирует этот факт: неблагодарный город отделен от Бога глубокой пропастью...

Нелишне добавить, что всё это происходит в глубокой древности; нельзя ждать, что пророк «подставит вторую щеку», как это предлагает Господь в Новом Завете. Елисей, во-первых, знает цену неверию и неблагодарности, а во-вторых, он — человек своего времени. В соответствии с нормами Ветхого Завета он проклинает, а дальше оказывается, что слово его, как и слово всякого человека, обладает реальной силой. Оторванность города от Бога, констатированная и подтвержденная проклятием пророка, находит конкретное выражение в том, что слепая сила природы (в данном случае — медведицы) обрушивается на горожан.

«Нет пророка в своем отечестве», — скажет Иисус Христос на проповеди в синагоге На-

Гюстав Доре «Пророк Елисей при вознесении пророка Илии на небо», «Растрезание детей медведицами»

Юлиус Шнорр фон Карольсфельд «Воскрешение пророком Елисеем сына сонамитянки», «Пророк Елисей с учениками»

зарета, напоминая иудеям, как пророки Илия и Елисей исцеляли язычников и порой не находили истинной веры в соплеменниках. Именно Елисей считается ветхозаветным предвестником Самого Христа. Ведь многие из совершенных пророком чудес потом найдут свои параллели в Евангелии.

В дни голода, который переживает израильский народ, Елисей дает своему слуге двадцать ячменных хлебов и велит накормить ими сто человек. И этой скудной пищи чудесным образом действительно хватает на всех.

Когда у благочестивой женщины из селения Сонам, в чьем доме не раз останавливался Елисей, умер маленький сын, она поспешила к пророку на гору Кармил, умоляя прийти и помочь. И Елисей воскрешает ребенка.

«И вошел Елисей в дом, и вот, ребенок умерший лежит на постели его. И вошел, и запер дверь за собою, и помолился Господу. И поднялся и лег над ребенком, и приложил свои уста к его устам, и свои ладони к его ладоням, и простер-

ся на нём, и согрелось тело ребенка» (Четвёртая книга Царств 4:32–34).

Пророк Елисей живет и молится в уединении в пустыне. Здесь же он откроет свою пророческую школу — просветительскую общину для благочестивых юношей.

Елисей не раз предвидит смену власти как в Израиле, так и за его пределами. Он плачет, увидев сирийского вельможу Азаила, и предсказывает, что он будет царем Сирии и сделает много зла израильтянам. Его пророчество исполняется на следующий же день.

Елисей активно вмешивается в политические интриги Израиля, во влияние этому «серому кардиналу» нет равных. Он даже устраивает военный переворот — свержает царскую династию, впадшую в идолопоклонство. Елисей приказывает одному из учеников помазать в царя над Израилем военачальника Ииуя, которому вскоре удастся свергнуть нечестивого царя Иорама и уничтожить культ Ваала.

С пророком Елисеем заканчивается эпоха воинствующего профетизма,

и его последователи-пророки впредь будут помнить, что борьба за чистоту веры не должна превращаться в священную войну.

По принятому исчислению призывание Елисея к пророческому служению было в 906 году. Взятие святого пророка Илии на небо было, очевидно, в 904 году, вскоре после смерти царя Охозии, в самом начале правления Иорама.

Смерть святого пророка Елисея надо отнести к 838 году. Климент Александрийский говорит, что период пророческого служения его обнимает шестьдесят четыре года. Это согласуется с хронологией иудеев, по которой пророчество Елисея продолжалось шестьдесят лет.

О смерти пророка священный писатель говорит так: «Елисей заболел болезнью, от которой потом и умер. И пришел к нему Иоас, царь Израильский, и плакал над ним, и говорил: отец мой! отец мой! колесница Израиля и конница его!» (Четвёртая книга Царств 13–14).

Вспомним, что эти же слова произнес пророк Елисей при вознесении своего учителя пророка Илии.

Через год после смерти Елисея несли хоронить в город одного умершего. В это время на город напали моавитяне. Люди, несшие покойника, испугались и бросили его в ближайшую пещеру — там покоился пророк. От прикосновения к останкам святого пророка Елисея мертвый ожил и стал на ноги свои (см.: Четвёртая книга Царств 13, 20–22). Это — впечатляющее свидетельство Библии о чудотворном действии мощей святых угодников.

Личности Елисея Иисус Сирах дает такую высокую оценку: «Илия сокрыт был вихрем, — и Елисей исполнился духом его и во дни свои не трепетал пред князем, и никто не превозмог его; ничто не одолело его, и по успении его пророчествовало тело его. И при жизни своей совершал он чудеса, и по смерти дивны были дела его» (Сир. 48, 12–15).

Подготовил игумен Афанасий (Бедный)

Продолжение. Начало в № 6-8

Четвёртый разъезд

Полустанки

Его знала вся читающая Россия. «Рассказы пирятинца» составили конкуренцию гоголевским «Вечерам на хуторе близ Диканьки» и «Миргороду». «Ластовка» Гребёнки — первая в истории антология малороссийской литературы. Евгений Гребёнка — «крестный отец» Тараса Шевченко в литературе. Как поссорились Евгений Павлович с Тарасом Григорьевичем и что из того вышло.

Спустя десятилетие после приезда Евгения Гребёнки в Санкт-Петербург его имя уже было вполне узнаваемо не только в литературном бомонде столицы — его знала вся читающая Россия. В это время он активно печатается в «Сыне отечества» — журнале словесности, истории и политики Н. И. Греча, «Современнике» — журнале П. А. Вяземского, затем П. А. Плетнёва, «Библиотеке для чтения» А. Ф. Смирдина и О. И. Сенковского — первом многотиражном журнале в империи, «Литературных прибавлениях к «Русскому Инвалиду»» А. А. Краевского, «Северной пчеле» Ф. В. Булгарина и Н. И. Греча, «Отечественных записках» А. А. Краевского, «Пантеоне» Ф. А. Кони, «Литературной газете» — «двойнике» прекраснейшей выпуск 30 июня 1831 года пушкинской «ЛГ», — воспрянувшей благодаря усилиям сначала А. А. Краевского, затем Ф. А. Кони, а далее Н. А. Полевого, но и Е. П. Гребёнки как автора увлекательнейших произведений. Отдельные публикации Евгений Павлович делал в это время и в альманахе «Утренняя заря» (1840 год, 1841 год, 1842 год и т. п.), печатался в «Журнале для чтения воспитанникам военно-учебных заведений» (был и такой, и программа его весьма примечательна: на первом месте — изящная словесность, затем — история, потом — науки, в том числе и военные, искусства и в заключение — «смесь», что даёт определённое представление о предпочтениях педагогов в воспитании будущих офицеров), годовом приложении к «Литературной газете» — «Записки для хозяев», и т. д.

Уже вышли в печати его персональные сборники «Малороссийские сказки Е. Гребёнки» (и разошлись с успехом, и вскоре были переизданы), а также «Рассказы пирятинца», весьма схожие по духу с гоголевскими «Вечерами на хуторе близ Диканьки» и «Миргородом».

Но Е. П. Гребёнка испытывает желание быть полезным и для других желающих пробиться к читающей публике авторов, по тем или другим причинам (как денежного свойства — не имеющих средств на

Станция по имени Евгений Гребёнка

Евгений Гребёнка (Гребинка)

издание своих книг, так и ввиду «недотягивания» их произведений для публикации в солидных изданиях) не могущим напечататься, но тем не менее нуждающихся в поощрении публикацией. Так рождается гребёнковский альманах «Ластовка», кото-рый увидел свет в 1841 году в типографии Императорской Российской Академии. Язык издания был малороссийский. Сам Евгений Павлович написал к нему предисловие, дал свои произведения «Дядько на дзвониці», «Хлопці» и «Українська мелодія», а также составил послесловие («До зобачення»). Альманах представлял собой первую в истории антологию малороссийской литературы. Это был вообще первый специализированный альманах малороссийской художественной литературы. И, естественно, самый первый альманах такого рода, вышедший из печати в столице империи.

В имени этого альманаха — «весь Гребёнка»: душевный, отзывчивый, бесконечно добрый. Название «Ластовка» истолковывают как «ласточка», а это, видимо, была любимая птица Евгения Павловича. В своей повести «Кулик» — щемящем повествовании о любви Петрушки, дворового человека помещика Медведова, и дворовой девушки Маши, принадлежавшей помещику Чубинскому, — писатель вкладывает в уста своей героини, первой признавшейся в своей любви избраннику, такие слова: «Не бойся меня, что я быстра. Сова тиха, да птица душит, а ласточка целый день летает да щебечет, только хвалит Бога, зла никому не делает...». Много лет спустя одно из старейших украинских изданий детской и юношеской литературы «Молодь» сделало эту птицу, как это именуется теперь, брендом: «Перша ластівка» («Первая ласточка») — было начертано на обложке каждой из книг этой серии, и рядом — силуэт признанной провозвещницы весны.

Но и это не всё: по В. И. Давлю, большому другу Е. П. Гребёнки, слово «ластовка» — многозначное; это ещё и пёстрый платочек, и цветная

вставка на рубаше («русская рубаша без цветных ластовок не живёт»), и нежное обращение — в этом смысле «ластовка» означает «голубушка» (на Псковщине, в Твери и в иных местах).

Среди прочих практически безвестных авторов гребёнковская «Ластовка» приветила и Тараса Шевченко («В «Ластовке», впервые после «Кобзаря», были опубликованы и новые произведения Т. Г. Шевченко», — вскользь сообщает справочное издание). Вся же правда состоит в том, что издание и самого «Кобзаря» Шевченко — дело рук Е. П. Гребёнки. Именно ему, Евгению Павловичу, первому сообщил о своём открытии — встрече с талантливым крепостным рисовальщиком из Малороссии — зауряд-художник Иван Сошенко: к слову говоря, талантливый, но скромный, застенчивый человек.

Отнюдь не таков был по своим манерам Тарас Шевченко, для которого «салон» Евгения Павловича стал чуть ли не первым благородным собранием, куда он был допущен. «Больше всего удивились Гребинка и Мокрицкий (Аполлон Николаевич, художник, ученик Брюллова и Венецианова, родом из Пирятин. — *Авт.*), когда к Тарасу с распростертыми объятиями бросился Нестор Кукольник. Ошарашенным землякам он пояснил, что «хорошо знает Тараса ещё по Вильно, да и кровь у него не хуже, чем у них» (здесь явный намёк на то, что Шевченко был незаконнорожденным сыном помещика В. В. Энгельгардта, что, впрочем, особым секретом в то время не являлось. — *Авт.*). С этого времени Тарас стал проводить на литературных вечерах у Гребинки или у Кукольников. Он абсолютно не стеснялся общества столбовых дворян, не считая себя ниже их», — пишет один из современных исследователей творчества Е. П. Гребёнки Владимир Сиротенко (Вербицкий).

Увы, все вместе взятые воспитатели и «образователи» Тараса Шевченко не научили его главному в жизни искусству — быть благодарным. Василий Васильевич Энгельгардт, племянник князя Потёмкина, действительный тайный советник, сенатор и предполагаемый отец Тараса, де-факто предоставлял ему вольную: всё своё детство тот только тем и занимался, что искал «железные столбы, которые подпирают Землю», путешествовал от одного дьячка к другому (а одного из этих первых своих учителей высек розгами, воспользовавшись его беспомощным состоянием, — подумайте, сошло бы подобное с рук обычному крепостному?)

Павел Васильевич Энгельгардт, признанный Василием Васильевичем Энгельгардтом наследником, вывез его, Тараса, в Санкт-Петербург и обучил художественному ремеслу.

Родственница Павла Васильевича, Софья Владимировна Энгельгардт — писательница, сестра Екатерины Новосильцевой (урождённой графини Орловой — старшей дочери младшего из пяти знаменитых братьев Орловых) — научила его «одеваться как аристократ». И кое-каким «манерам». Которые, впрочем, быстро слетели с него — как плохо положенная позолота.

Общеизвестно, как Тарас Шевченко относился к Энгельгардтам «вообще». Сколь «благодарным» он оказался к императорской семье, затеявшей выкуп его из крепостничества и внесшей значительную денежную лепту в «лотерею», где разыгрывался портрет В. А. Жуковского «кисти К. П. Брюллова» (существует версия, что капризный гений быстро охладил к написанию «парсуны» Василия Андреевича, и работу оканчивал или сам Шевченко, или кто-то из учеников мастера, слухи о чём не замедлили просочиться в высший свет, что резко понизило цену произведения). Чуть ли не половину лотерейных билетов пришлось купить самим устроителем розыгрыша, отчего и портрет Жуковского достался им.

Столь же «признательным» оказался Шевченко и по отношению к своему «крестному отцу» в литературе — Е. П. Гребёнке. Честь «первооткрытия» Тараса как поэта принадлежит будто бы Петру Ивановичу Мартосу, помещику Лохвицкого уезда Полтавской губернии, отставному штаб-ротмистру, учившемуся в своё время всё в той же Нежинской гимназии высших наук, где учились Н. Гоголь, Е. Гребёнка, Н. Кукольник, А. Мокрицкий, и потому не чуждого литературе. Шевченко взялся писать его портрет, но к моменту окончания работы над ним Мартос проигрался подчистую и ему просто нечем было заплатить художнику. Зная ситуацию, Нестор Кукольник предложил в счёт долга напечатать книжку Тарасовых стихов у издателя Фишера, в свою очередь сильно задолжавшегося Мартосу. Тарас согласился не без сомнения (поскольку чрезвычайно низко оценивал на то время своё виршетворчество).

Корректором, редактором и составителем сборника стал Евгений Гребёнка. Он же отнёс подборку этих произведений своему доброму знакомому П. А. Корсакову, писателю и переводчику, служившему цензором. Вполне доверяя Евгению Павловичу, Пётр Александрович 18 апреля 1840 года «завизировал» книжку без каких-либо изъятий. Параллельно типография, не дожидаясь билета на выпуск книжки в свет, напечатала её: известно, что ещё за пять дней до получения цензорской «визы» Мартос отдал экземпляр «Кобзаря» земляку, историку Н. А. Маркевичу. Возможно, и других поспешил одарить новинкой...

Справедливости ради стоит отметить, что некие позывы к признательности у молодого Тараса Шевченко всё же имелись: он посвятил в этом своём первом сборнике Евгению Гребёнке одно из стихотворений — «Перебёнда» (что, по «Словнику української мови» Б. Гринченко, означает «балагур; капризник, привередник»). Это такие были у Тараса Григорьевича, говоря по-современному, приколы. Скажем, свою поэму «Катерина» он посвятил Василию Андреевичу Жуковскому, чей портрет и чьё личное участие сыграло столь решающую роль в его судьбе. Та поэма начинается, как известно, словами: «Кохайтесь, чорнобриві! / Та не з москалями, / Бо москалі — чужі люде, / Роблять лихо з вами...» Подношение сие было сделано, напомним, воспитателю наследника Престола, Великого Князя Александра Николаевича, великому русскому поэту (т. е. «москалю из москалей»), автору гимна «Молитва русских» («Боже, Царя храни!»). Что тут от ёрничества, что от невежества — рассудите сами. Однако ближе к теме: уже в следующем, 1844 года, переиздании «Кобзаря» (т. н. «Чигиринский Кобзарь») посвящение Е. П. Гребёнке со стиха «слетело», а подпись на портрете была тщательно замазана. И он, этот рисунок, фигурировал как «портрет неизвестного» целых 70 лет, вплоть до 1914 года, когда его атрибутировал литературовед (впоследствии профессор и академик) Василий Григорьевич Щурат. Кстати говоря, подобными «неизвестными» по сей день полна галерея работ Шевченко; чем-то каждый из портретируемых не угодил, видимо, капризному художнику.

«Кобзарь» вышел в свет, как уже говорилось, в конце апреля 1840 года. Одна из первых «презентаций» его состоялась 24 числа того же месяца на вечере у Н. А. Маркевича. Присутствовавший там Нестор Кукольник, придумавший, как поощрить начинающего поэта, первым, поди, и узрел в этой книге нездоровое начало. Он «напал на Мартоса, критиковал Шевченка. Уверял, что направление его «Кобзаря» вредное и опасное. Мартос впадал в отчаяние», — записал в своём дневнике Маркевич (ИРЛИ АН СССР, Отдел рукописей, ф. 488, № 39, л. 41 обор.). Впрочем, на тот раз обошлось. Мартос сразу же бросился в типографию, и кое-что удалось исправить сразу же: большая часть тиража «Кобзаря» 1840 года вышла в свет уже с купонами в поэме «Тарасова ніч» и в послании «До Основ'яненка». Но слова Кукольника оказались пророческими: спустя полтора десятка лет, во время следствия по делу о Кирилло-Мефодиевском братстве («Обществе мочемордия», по словам Шевченко) III отделение выразило недовольство Корсаковым, разрешившим издание «Кобзаря» 1840 года. Ему намеревались объявить выговор, но выяснилось, что к тому вре-

мени Пётр Александрович уже умер.

Как же поссорились Евгений Павлович с Тарасом Григорьевичем и когда именно? Их отношения продолжались с 1836 года, когда кто-то из художников — то ли Аполлон Мокрицкий (есть и такая версия), то ли Иван Сошенко — познакомил их, и вплоть до совместной поездки в Малороссию в 1843-м: то есть достаточно долгих семь лет! Вот в этом-то, на самом деле, и лежит настоящая загадка: как могли столь продолжительное время сохраняться добрые отношения между такими разными людьми? Образованным и воспитанным (и учившим других) Гребёнкой и не имевшим никакого системного образования, нахватавшимся «всякого разного» и при этом навязывавшим свои «знания» другим людям Шевченко. Здесь просматривается, на наш взгляд, ещё одна отличительная черта Евгения Павловича — чрезвычайная терпимость к чужим взглядам, произрастающая из его природной доброты.

Они действительно были не то что разные — диаметрально противоположные друг другу натуры. Шевченко дерзал судить о предметах, его уму практически недоступных. К примеру, император Николай I, фактически устроивший ему выкуп, для него — «медведь, вылезший из берлоги», сцена приёма во дворце — «генеральное мордобитие», а предшественники на Престоле — «Це той первий, що розпинав/ Нашу Україну./ А вторая доконала вдову сиротину». Царь-реформатору Петру I здесь же (поэма «Сон») адресованы эпитеты «О царю поганый./ Царю проклятий, лукавий./ Аспиде неситий!». Досталось и самому Богу: «Вседержитель... А може, ще/ Й Він не добачає»...

У Гребёнки кардинально иной взгляд как на Российских венценосцев вообще, так и на императора Николая Павловича в частности: «Под скипетром помазанников Божьих / Живет народ счастливо, безмятежно». Умирение Николаем I польского восстания 1831 года нашло отражение в басне «Злий кінь» («Злой конь»), «Сонце та Хмари» («Солнце и Тучи»), «Сонце та Вітер» («Солнце и Ветер») — аллюзии очевидны.

Гребёнку восхищает написанный в Москве и скоро сделавшийся модным в Санкт-Петербурге романс на слова Н. Г. Цыганова «Красный сарафан», музыку к которому создал композитор А. Е. Варламов. Неким отражением данного факта стало то, что «на придворных праздниках дамы иначе не являются, как в русских сарафанах и кокошниках», что воспринимается им, Гребёнкой, как благое желание восстановить народность. Кроме этого, пишет Гребёнка, царь «часто является в казакине, а наследник и не носит иного платья. Государь выезжает четвёркою лошадей и на запятках наши два малороссийские камер-казака. Государь часто говорит, шутит с ними на ма-

Иван Сошенко.
Рисунок П. Ю. Заболотского
1834 год

Тарас Шевченко.
Автопортрет

лороссийском языке. Он даже в безделках велик».

Фразу эту: «Он даже в безделках велик» — надо понимать. Ведь в предыдущем царствовании, при Александре I, увлечение французским языком дошло до того, что помещик с дворней, случалось, общался через переводчика, ибо не то что малороссийского наречия, но и русского языка толком не знал. Сюда же относится и непомерное пристрастие ко всему «европейскому» — от платья и аксессуаров до нигилистических, т. е. отрицающих (от лат. nihil — «ничего»), взглядов на общепринятые ценности, идеалы, моральные нормы, культуру, все формы общественной и государственной жизни, каковых нахваталось офицерство русской армии во время заграничных походов 1813–1814 годов. Император Николай I искоренял эту заразу, грозившую самому существованию государства, за что и снискал проименование рыцаря Православия.

Вот это как раз и имеет в виду Евгений Павлович.

Весьма различны были взгляды Шевченко и Гребёнки на малороссийскую историю в целом и ключевые фигуры её — в отдельности. Известно, сколь много грязи излил Тарас Григорьевич, в частности, на гетмана Богдана Хмельницкого. К примеру: «Якби то ти, Богдане п'яний... в смердячій/ Жидівській хаті б похмеливсь/ Або б в калюжі утопивсь./ В багні свинячій» («Если б ты, Богдан пьяный... / ... в вонючей / Жидовской хате похмелился бы/ Или в луже утонул, / В свиной грязи»).

Своего рода ответом Гребёнки пасквилянту стала его поэма «Богдан. Сцены из жизни малороссийского гетмана Зиновия Хмельницкого», отрывок из которой был впервые

опубликован в «Современнике» в 1840 году; полностью она вышла в «Библиотеке для чтения» в 1843-м и сразу же была перепечатана в «Журнале для чтения воспитанникам военно-учебных заведений».

Возможно, а сейчас даже очень возможно, что кому-то придется по нраву именно слова Шевченко. Но мне, признаюсь, гораздо более по душе поэма Гребёнки. Написана она в высоком романтическом стиле, в ней действуют русалки, лесные духи, замогильные тени былых казацких предводителей — Павлюка, Острияницы, Наливайка. Своеобразным апофеозом описываемой в ней народной войны под предводительством Хмельницкого служит песня бандуриста:

Было у орла два сына.
Вырос старший сын;
Младший рано на чужбину
Залетел один.

Но лета не укрепили
Мощного крыла!
Он устал — и окружили
Вороны орла.

И, летая, жадным криком
Смерть сулят ему:
Знать, орлу на поле диком
Сгибнуть одному!

Крылья есть, да мало силы;
Смутен он сидит;
Смотрит вверх — о Боже милый!
Старший брат летит...

Робко вороны сокрылись
С криком в тёмный лес.
Оба брата очутились
В синеве небес...

Братья обнялись родные —
И сильны опять,
Как великая Россия
Да Украина-мать!

Быть может, вдохновлённый именно этими строками,

другой поэт — наш современник Евгений Евтушенко — написал:

Когда вражда народов —
вроде рынка,
где рвутся и продаться,
и продать,
как вы нужны сейчас, Євген
Гребінка,
чтоб двуязычно отповедь им
дать. <...>

Как страсти измельчали
и обрюзгли!
Мы всё кабацкой пошлостью
срамам,
но зараз вас, Гребінка,
по-французски
Спивает гарный
хлопец-армянин.

И песня бесшабашно и могуче
тоскует над вселенной всё
звончей
о возвращеньи чёрных,
страстных, жгучих,
куда-то вдруг исчезнувших
очей...

...Окончательный разрыв отношений у Гребёнки с Шевченко произошёл во время их совместной поездки в Малороссию в 1843 году. Узнав, что Евгений полюбил Машеньку Ростенберг, Тарас начал безапелляционно требовать, чтобы он порвал с ней отношения на том лишь основании, что она состояла в отдалённом родстве с Энгельгардтами. Это было уже не расхождение во взглядах, не различие в тех или иных предпочтениях — это был явный моветон, даже по современным меркам — бесцеремонное вторжение на сугубо «личную территорию»...

Местью Шевченко стало снятие посвящения Гребёнке к стихотворению «Перебендя» и обезличивание написанного с него акварельного портрета

— вполне в духе Тараса Григорьевича, который, даже поссорившись с очередной пассией, всегда требовал возвращения своих подарков.

Евгений Павлович в качестве ответной любезности ввёл в полотно своего романа «Доктор», написанного именно в это время и изданного в следующем, 1844 году, в «Отчужденных записках», поистине замечательный пассаж: «...другие уверяют, что покойницу свело в гроб имя Тарас, что, будучи девушкой, в пылу любви, она не заметила этого варварского имени; ей нравилась ее идеал с блестящими эпюлетами, с гордой поступью, с красивыми усиками; но когда она стала дамою, когда первый чад любви прошёл, когда пригляделась к идеалу, тогда имя Тарас выросло перед её глазами мрачным пугалом. «Боже мой! — часто, говорят, повторяла она, — какие есть прекрасные имена: Юлий, Альфред, Станислав, Аполлон... а у меня муж Тарас!.. Никак его нежно не переделаешь! Таря, Таринька, Таруша!.. Какая гадость». И жена Тараса Ивановича не шутя плакала...».

«Отомстил», как видим, Евгений Павлович своему неблагодарному визави достаточно тонко, по-писательски изящно: с виду не подкопаешься, всё можно списать, как и в случае с Мариной Новицкой, на «сочинительство» — и только на сопоставлении дат, событий и обстоятельств истина способна «всплыть».

Юрий Погода,
историк, писатель
Окончание следует

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

ф. П-1

АБОНЕМЕНТ на газету

01125

Відомості Полтавської єпархії	Кількість комплектів	1
-------------------------------	----------------------	---

на 2019 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куди

поштовий індекс

адреса

Кому

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ на газету

01125

Відомості Полтавської єпархії	Кількість комплектів	1
Вартість передплати		
переадресування		

на 2019 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

поштовий індекс

місто, село

область

код вулиці

район

буд.

корп.

кв.

вулиця

До святинь храмів Полтави

Макаріївський кафедральний собор

вул. Лялі Убийвовк, 2-а, тел. +38 (0532) 59-25-76

Горбанівська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона прмч. Макарія з часточкою мощей

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у четвер о 17.00)

Хрестовоздвиженський монастир

вул. Паїсія Величковського, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68

Мощі свт. Афанасія (Вольховського) і свт. Іларіона (Юшенова)

(молебень з читанням акафіста у суботу о 7.00)

Ікона Божої Матері «Оупоканіє вєсєхь концєвєхь зємлі»

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 16.00)

Спаський храм

вул. Соборна, 10, тел. +38 (05322) 2-86-29

Ікона Божої Матері «Троїцька»

(молебень з акафістом у неділю о 16.00)

Храм мученика Іоанна Воїна

вул. Маршала Бірюзова, 64-б, тел. +38 (0532) 65-30-07

Ікона мч. Іоанна Воїна з часточкою мощей

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Божої Матері «Вєщєрїцє»

(читання акафіста у вівторок о 17.00)

Ікона Божої Матері «Оутолї моѧ пєчїлї»

(читання акафіста в четвер о 17.00)

Андріївський храм

вул. Сінна, 3-а, тел. +38 (0532) 56-93-49

Ікона мц. Наталії з часточкою мощей

(читання акафіста мчч. Адріану і Наталії за вечірнім богослужінням у неділю о 18.00)

Ікона Богородиці «Вєщєрїцє»

(читання акафіста у четвер о 18.00)

Ікона свт. Іоанна Шанхайського з часточкою мощей

(читання акафіста у понеділок о 18.00)

Свято-Троїцький храм

вул. Паїсія Величковського, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68

Ікона «Шєстїє Свєтєгє Духє»

(молебень Святому Духу в среду о 12.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця з часточкою мощей

(молебень свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Пантелеймонівський храм

вул. Європейська, 64, тел. +38 (0532) 53-21-58

Ікона вмч. Пантелеймона з часточкою мощей

(читання акафіста вмч. Пантелеймону у вівторок о 10.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця

(читання акафіста в четвер о 10.00)

Храм святих мучениць Віри, Надії, Любові

проспект Першотравневий, 23, тел. +38 (0532) 2-16-59

Ковчег з часточкою мощей свт. Іоасафа Белгородського

(читання акафіста в суботу о 9.30)

Почаївська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Вознесенський храм

вул. Зоряна, 2, тел. +38 (0532) 66-16-23

Ікона Божої Матері «Владї мїрєкє Пєшкарївєскє»

(читання акафіста у неділю о 17.00)

Серафимівський храм

вул. Героїв Сталінграда, 1-б, тел. +38 (0532) 58-34-96

Ковчег з часточкою мощей прп. Серафима Саровського

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Богородиці «Шєпївїємєлє Чїшє»

(читання акафіста в середу о 9.30)

Ікона Богородиці «Вє рѧдєхь Помѧщїцє»

(читання акафіста в п'ятницю о 9.30)

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

Зворотній бік форми СП-1

(Абонемент)

На абонементі повинен бути проставлений відтиск касового апарата. При оформленні передплати (переадресування) без касового апарата на абонементі проставляється відтиск календарного штемпеля відділення зв'язку. У цьому разі передплатнику видається абонемент з квитанцією про оплату вартості передплати (переадресування).

(Доставна картка-доручення)

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюдженню сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплаченого видання на умовах і в строки, визначені Розповсюдженцем.

Оголошення

Шановні читачі!

Газета «Відомості Полтавської єпархії» з року в рік веде літопис церковного життя єпархії, знайомить віруючих з цікавими подіями і людьми, розповідає про святих землі Полтавської і маловідомих святих, висвітлює питання основ віри, православної педагогіки, православного мистецтва тощо. Щоб і надалі наш часопис мав можливість нести до своїх читачів друковане слово, просимо підтримати його — оформити поштову передплату на наступний рік для себе, своїх рідних і близьких людей. Бланк передплати надруковано на с. 17–18, його можна отримати також у відділеннях поштового зв'язку.

Редакція

«Відомостей Полтавської єпархії»

Продолжение. Начало в № 3–8

Тени прошлого

Имя Дмитрия Николаевича Орлова было популярно не только в стенах семинарии, но и далеко за ее пределами. Преклонялись перед этой личностью не только все многочисленные его воспитанники, но и все те, кто по тому или иному случаю сталкивался с ним. Все видели в нем человека высокообразованного, умного, талантливого преподавателя, строгого, но справедливого и доброжелательного начальника, опытного, незаменимого администратора, любившего родную семинарскую семью, на служение которой им отдана была почти вся долгая, многотрудная жизнь. Из рода в род, от поколения к поколению, с естественными в таких случаях наслонениями и поэтическим вымыслом, передавались в семейных хрониках духовенства интересные рассказы и целые легенды о том, как во дни своей молодости «уловлял» энергичный инспектор своих питомцев, являясь, как снег на голову, туда, где меньше всего его ожидали: как садился находчивый начальник на козла извожничьих дрожжек, привозил и отвозил гуляк-семинаристов в места, где им никак не подбало быть, и, к ужасу своих пассажиров, открывал свое инкогнито при получении платы за извоз; как, явившись незаметно в класс, подходил к играющим в карты и из-за спин окружавшей игроков тесным кольцом публики советовал ходить с такой или иной масти или фигуры: «С туза, с туза ходите», — пищал Митенька, и ошпаренные партнеры в ужасе бросали карты, осматривались напрасно, ища грозного инспектора, которого и след простыл; и как, наконец, читая богословам Священное Писание, талантливый Орлов своими проникновенными, полными глубокого смысла, от сердца исходящими и в то же время простыми словами заставлял не только любить, хорошо знать преподаваемый предмет, но и умиляться до слез, глубоко чувствовать и веровать в божественность Христа и несравненную красоту Его учения. Неудивительно, что каждый новичок, переступив порог семинарии, жадно искал глазами прославленного, всем известного, грозного, но и любимого инспектора. Жутко было, но и больно хотелось посмотреть поскорее, что за птица такая этот «Митенька», как величали его семинаристы.

Но возвращаясь к событиям, имевшим место в первые месяцы моего пребывания в семинарии. Я, разумеется, был не первой и не последней жертвой. В продолжении нескольких дней, как ураган, носился по залам раздраженный инспектор, вытаскивая экземпляр за экземпляром из разных классов. Напустив страху, нашумев и отбив у провинившихся охоту к дальнейшим странствованиям и прочим соблазнам, Дмитрий Николаевич внезапно скрылся на неопределенное время в недра своей мрачной, всегда молчаливой и таинственной квартиры. Обжившись в стенах alma mater, мы стали замечать, что эти бурные выступления почти всегда сменяются более или менее продолжительным затишьем. Страхи забывались, становилось легче, веселей — можно было и повольничать. Но несмотря на то, что Дмитрий Николаевич пребывал в уединении по нескольку дней, всем было ясно, что порядок семинарской жизни держится исключительно им. Если в этой жизни случалась какая-либо заминка, стоило явиться Орлову — и застопоренная машина снова начинала работать во всю. Ниже я приведу не важный, но характерный случай из жизни семинарии, где ярко сказались распорядительность Орлова и знание им семинарской природы. Должен оговориться, что случай этот имел место при старом ректоре,

Сохранившийся надгробный памятник на могиле Дмитрия Николаевича Орлова на старом полтавском монастырском кладбище

протоиерее Гаврилкове¹, который ректорствовал при мне около двух лет.

Глубокий старик, протоиерей отец Михаил Гаврилков почти не появлялся в меньших классах семинарии. Мы видели его редко, только в церкви, во время богослужений. Восседающий «во святом святых», как называли тогда самую дальнюю комнату правления, всеми почитаемый маститый старец был для нас, новичков, такой высокой особой, что мы, без крайней нужды, по своей охоте, не дерзали показываться ему на глаза — просто боялись сурового, с золотым крестом, худого, изможденного старика.

Три вещи нужны были, чтобы иметь удовольствие поближе познакомиться с главою учреждения. Нужно было или сделать из ряда вон выходящий исключительный проступок, или отва-

житься испросить у него денежное пособие, или попасть, наконец, на первую примерку казенных сюртуков или пальто. Во всех трех случаях, для благополучного исхода дела, нужно было, как гласило изустное семинарское предание, непременно взять у ректора благословение и с чувством поцеловать благословляющую десницу. Невозможное становилось тогда возможным, важное — неважным, оскудевающее — восполняющим, длинное — коротким, широкое — узким; скорбь и печаль претворялись в радость. Как и все старики, суровый с виду ректор был грубоват в обращении, строг и в то же время неизменно добр и снисходителен к проступкам, просьбам и нуждам своих питомцев. Является к нему какой-либо храбрец и просит денежного пособия. Старик набрасывается на него:

«На что тебе пособие? Пьянствовать? Разве в семинарии есть нечего? Ступай... А не нравится, чего было ехать сюда?!» Проситель низко кланяется и еще раз берет благословение. «Хоть немножко, Ваше Высокопреподобие, нет ни сюртука, ни пальто, а родители — бедняки, не могут прислать ни гроша!» — «Да, да, — причмокивает старик губами, — знаем мы вас, все вы врете. И ты врешь. Дай вам — только деньги пропадут, да и где набрать-то этих денег; казна скупа. Знаешь, что такое казна? Да, да..!» — «Хоть старый сюртук», — клянчит навязчивый проситель, чувствуя, что старик скоро сдастся. «Фамилия? — вопрошает ректор — А учишься хорошо?» — «Очень даже, и поведение отличное», — успокаивает проситель. «Ну, ступай, посмотрю». Отвесив низкий поклон и еще раз взяв благословение, с любовью и благодарностью целуя руку доброго старика, обрадованный товарищ летит в класс, сообщает радостную весть: пособие будет, и приглашает братию в «Москву» поужинать на родительские деньги, высланные на то именно, на что так неотступно и жалобно просилось у ректора пособие.

Идет примерка сюртуков. За столом канцелярии восседает ректор, тут же иногда вертится и Дмитрий Николаевич; пред ними куча сюртуков с белыми ярлыками, где каракулями означены фамилии семинаристов. Волнующийся подрядчик-мастер берет верхний сюртук, долго вычитывает, для кого он сшит, и когда пред столом появляется будущий владелец этой хламиды, ловко набрасывает на него свое изделие, охорашивая, обдергивая и любуясь красотой и изяществом своей работы. Сюртук из толстого, черного, самого дешевого сукна, неимоверной длины, до пят, сидит мешком; лацканы подлинной ослиных ушей, пуговицы в поэтическом беспорядке, стан отсутствует, полы сзади и спереди расходятся, словом, сшит на кого угодно, только не на того, кому предназначен. Франтоватый товарищ с ужасом озирается на этот странный балахон; кругом идет сдержанный хохот, смущающий подрядчика. Ректор с серьезнейшим видом обходит вокруг демонстрируемого и с видимым удовольствием, к большой радости подрядчика, произносит: «Отменный сюртук, прочный, солидный, прекрасно сшит, как и подобает духовному воспитаннику, не то, что какая-нибудь курзузка». Ребята за бока берутся и, не в силах удержаться от хохота, выскакивают в швейцарскую, где дают волю своему смеху, а бедняга в «футляре» робко протестует и беспомощно оглядывается на Дмитрия Николаевича, ища помощи. С трудом сдерживая смех, пользуясь удобной минутой, догадливый инспектор, желая выручить беднягу, дает благой совет: «Поклонитесь, попросите да благословеннице возьмите!» Запутавшись в балахоне, спасенный низко кланяется, делает несколько неверных шагов и, уверяя, что сюртук не по нему, берет благословение. Старик, видя, как путается бедняга в длинном сюртуке, забыв, что он «отменный», гневно кричит на растерявшегося подрядчика: «И зачем так шить?! Материю казенную изводишь! Что это за хламида такая?!» И пока ректор дает советы, как лучше шить сюртуки, чтобы было «отменно, прочно и солидно», примерявший успевае улизнуть, оставив сюртук в руках оторопевшего подрядчика.

I.

«Полтавские епархиальные ведомости»
1913 год

Продолжение следует

¹ Гаврилков Михаил Федорович, протоиерей, сын вольноотпущенного крестьянина князя Репнина, селения Андреевки Гадячского уезда Полтавской губернии; родился в 1820 году. Образование получил в Роменском духовном училище, Переяславской (Полтавской) семинарии и Киевской духовной академии, которую окончил со степенью магистра в 1847 году. Состоял профессором Полтавской семинарии (1847–1855), настоятелем (в сане протоиерея) собора в Константинограде (1855–1864) и Николаевской церкви в Полтаве (1864–1868), с 1868 года — вновь профессор богословия и в то же время ректор Полтавской семинарии. 27 августа 1890 года по болезни вышел в отставку. Умер 18 сентября 1890 года в Полтаве.

Кроме проповедей, напечатал в «Полтавских епархиальных ведомостях» статьи: «О начале и распространении христианства в пределах Полтавской епархии» (1863 г., № 4); «О времени открытия и образовании Полтавской епархии» (1863 г., № 8); «Некоторые соображения относительно устройства училища в Полтаве для девиц духовного звания» (1864 г., № 15); «Некролог С. А. Святополк-Мирской» (1879 г., № 24); «Письмо о штундизме» (1881 г., № 2); «По поводу статьи «Иуда Предатель», помещенной в «Православном Обозрении»» (1884 г., № 2); «Памяти архиепископа Одесского Дмитрия» (1884 г., № 8). Оставил после себя дневник (прим. ред.).

Вітаємо

Редакція газети «Відомості Полтавської єпархії» щиро вітає кліриків Полтавської єпархії з ювілейними датами, які вони святкуватимуть у жовтні 2019 року:

інок Симеона (Бережного), насельника Спасо-Преображенського Мгарського монастиря, з 50-річчям з дня народження, яке він відзначатиме 3 жовтня;

протоієрея Ярослава Михайлика, благочинного Новосанжарського округу та настоятеля храму Різдва Іоанна Предтечі села Дудкин Гай Новосанжарського району, з 50-річчям з дня народження, яке він відзначатиме 4 жовтня;

протоієрея Василя Вітушко, настоятеля Вознесенського храму села Мостовівщина Великобагачанського району, з 40-річчям з дня священицької хіротонії, яке він відзначатиме 6 жовтня;

протоієрея Романа Єлізарова, настоятеля Вознесенського храму села Савинці Миргородського району, з 20-річчям з дня священицької хіротонії, яке він відзначатиме 10 жовтня;

священника Димитрія Кривенка, клірика Миколаївського храму міста Кобеляки, з 5-річчям з дня священицької хіротонії, яке він відзначатиме 26 жовтня.

Пам'ятка

Если мы постоянно будем помнить о благодеяниях Божиих, какие Он излил на природу нашу, то и сами будем благодарны, и это послужит для нас сильнейшим побуждением (идти) по пути добродетели.

...Если мы... постараемся возносить к Господу благодарения за прежние милости и располагать себя в признательности за последующие, чтобы не оказаться недостойными благодеяний Его, — то будем в состоянии и жизнь вести лучшую, и уберечься от греха.

Святитель Иоанн Златоуст

У Свято-Макаріївському кафедральному соборі щосуботи об 11.00 проводяться заняття шахово-шашкового гуртка для дітей. Веде гурток протодіякон Олександр Дубовий. Запрошуються усі бажаючі.

Богослужіння в Богородицькому Горбанівському монастирі

На честь святині землі Полтавської — Горбанівської ікони Божої Матері — освячено храм і утворено монастир на місці її знайдення, неподалік села Горбанівка, біля Баронівських ставків. Поруч б'є святе джерело, що з'явилося, за переданням, після знайдення ікони.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у храмі обителі звершуються такі богослужіння:

понеділок: 8.00 — молебень Пресвятій Богородиці;

вівторок: 8.00 — подячний молебень Господу з акафістом «Слава Богу за все»;

середа: 8.00 — молебень з акафістом перед іконою святителя Луки Кримського;

четвер: 8.00 — молебень з акафістом перед Горбанівською іконою Божої Матері та освяченням води;

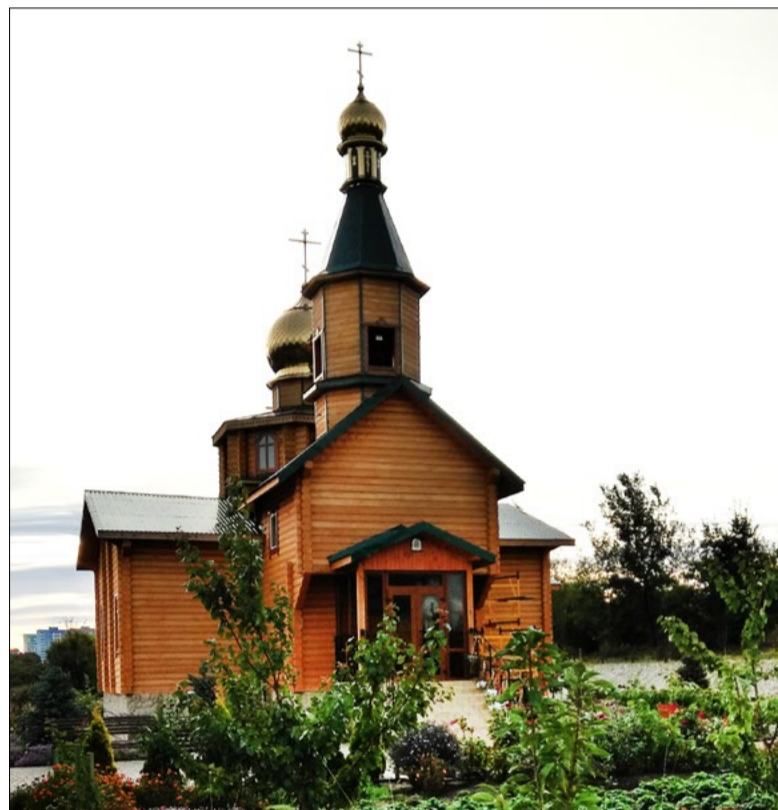
п'ятниця: 8.00 — читання акафіста Пресвятій Богородиці, **16.00** — вечірне богослужіння;

субота: 8.00 — Божественна літургія, **16.00** — всенічне бдіння;

неділя: 8.00 — Божественна літургія.

У святкові дні Божественна літургія о **8.00**, напередодні всенічне бдіння о **16.00**.

У неділю по завершенні літургії працює **недільна школа для дітей**. Запрошуються усі охочі.

Духовно-просвітницькі курси в Полтаві

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, обласне відділення Всеукраїнського православного педагогічного товариства проводить духовно-просвітницькі курси для педагогів, вихователів, керівників навчальних закладів та всіх, хто прагне долучити підростаюче покоління до вічних цінностей християнства. На курсах вивчаються Священне Писання, церковна історія, християнська культура, основи літургики.

Заняття відбуваються щочетверга о **18.00** в новому корпусі Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (м. Полтава, вул. Остроградського, 2).

Читайте щоп'ятниці «Православний вісник» — додаток до «Відомостей Полтавської єпархії»

ВИХОДИТЬ У ГАЗЕТИ:

«Полтавський вісник»:

передплатний індекс — **61582**

21 лютого 2019 №8 (1545) ціна договірна.
www.visnyk.poltava.ua

**Полтавський
ВІСНИК**

У Полтаві вшанували учасників бойових дій на території

ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.

Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.

Свідчення про державну реєстрацію: КВ №11359-232ПР від 20.06.2006р.

Передплатний індекс: 01125.

Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-б, м. Полтава, 36040, Україна.

Телефон/факс: +380 (532) 67-57-72.

Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:

митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Заступник головного редактора:

Людмила Самойлова.

Фото: диякон Марк Кучеренко, Володимир Педан.

Листування з читачами ведеться тільки на сторінках газети.

Автори несуть відповідальність за точність наведених даних.

Тираж номера: 3000 прим. Замовлення №1953309. Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст», 69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16. Тел. (061) 228-10-30.